

KYMI-YHTYMÄ

HENKILÖKUNNAN
JULKAISU

- 1 Isänmaan puolesta
- 5 Menneisyyden perinnön vaaliminen
- 6 Uusi säännöstelypato Voikankoskeen
- 8 Kymin puuhiomoa laajennetaan
- 9 Työtekniilliset kurssit
- 12 Koskela avannut ovensa
- 14 Mestarikerho uusissa suojissa
- 16 Kuvapostia tytärtehtailtamme
- 18 Juantehtaan uusi kartonkivarasto
- 20 Kuusankosken kotiseututalo
- 23 Satavuotias ruukinkartano
- 24 Lapinkävijöitä
- 25 Kultamitalimies
- 25 Pitkäaikaisesti palvelleita
- 25 Merkkipäiviä
- 29 Manan majoille
- 29 Uintiharrastuskilpailut
- 30 Juantehtaan lentopallokilpailut
- 31 Voikka voitti jälleen yhtymämme jalkapallomestaruuden
- 32 Suunnistamiskilpailut
- 32 Hallan urheilukuumalumis
Toimituksen tuoilta

Kirjoitusten ja kuvien lainaaminen ilman lupaa kielletty

TOIMITUS: VASTAAVA TOIMITTAJA: VEIKKO TALVI - TOIMITUSSIHTEERI: A. YLIKANGAS - KIRJAPAINO: KOUVOLAN KIRJA- JA KIVIP.

Kuusankoskelle Ekholmintien ja Marskinkadun kulmaukseen pystytetty akateemikko Wäinö Aalosen muovaama kaatuneiden muistomerkki.

Syksyn suurtahtumaksi muodostui Kuusankoskella kaatuneiden muistomerkkin paljastusjuhla. Yhtiö on tämän monumentin kautta tahtonut kunnioittaa niiden yhtiön palveluksessa olleiden miesten muistoa, jotka joutuivat antamaan henkensä viime sodissa. Veistos on tunnetun kuvanveistäjämestarimme akateemikko Wäinö Aalosen käsialaa.

Menneisyyden arvostamisesta kerrotaan myös Kuusankosken kotiseututaloa koskevassa kirjoituksessa. Niin ikään Högforsin satavuotiasta ruukinkartanoa muisteltaessa tulee esiin se seikka, miten menneisyys aivan kuin elävänä saattaa seistä keskellä nyky-aikaa.

Tehtaittemme historia on samalla myös koskien historiaa. Koskien kahlehtimattomina vyöryneet vesimassat on

vähitellen saatu taltutetuiksi ja alistettu teollisuuden palvelukseen. Tämä koskien muotoa muuttelava työ jatkuu yhä kuten kirjoitus Voikankoskeen rakennettavasta uudesta säännöstelypadosta osoittaa. Yhtiön muusta uudisrakennustoiminnasta selostetaan Kymin puuhiomon rakenteilla olevaa uutta valkaisuaitosta ja kuorimoo sekä Juantehtaan uutta kartonkivarastoa. Niin ikään Koskela on saatu valmiiksi ja on avannut ovensa. Myös Kymin-tehtaan Mestarikerho on muuttanut uuteen kerhotaloonsa, perinpohjin kunnostettuun entiseen Kuusankosken työväentaloon.

Kuusankosken tehtaiden uutta koulutusohjelmaa toteutetaan suunnitelmamukaisesti ja työtekniilliset kurssit ovat tänä syksynä alkaneetkin 73 miehen ja neljän kurssiryhmän voimalla.

Isänmaan puolesta

“Kymen Osakeyhtiön hallituksen puolesta luovutan tämän muistomerkin Kuusankosken tehtaiden hoitoon. Muistuttakoon jalustaan kirjoitetut vuosiluvut 1939—1944 meitä ja jälkipolvia raskaista, mutta kunnialla kestäneistä kohtalonvuosista, olkoon tunnus Pro Patria himmentymättömänä ohjeenamme ja valakoon tulen liekkien läpi voittoa astuva nuorukainen kansaamme sitä päättävää ja kestävästä, jota tarvitsemme rakentaessamme tätä rakasta isänmaataamme.”

Juhlaväkeä muistomerkin paljastustilaisuudessa

Yllä olevat sanat ovat yhtiömme hallituksen puheenjohtajan, varatuomari C. J. Ehrnroothin puheesta hänen paljastaessaan akateemikko Wäinö Aaltosen luoman monumentaalisen patsaan, joka on pystytetty talvi- ja jatkosodassa kaatuneiden yhtiömme palveluksessa olleiden muiston kunnioittamiseksi.

Muistomerkki on sijoitettu Ekholmintien ja Marskin kadun kulmauksessa olevaan puistikkoon ja paljastusjuhla pidettiin sunnuntaina syyskuun 28 päivänä lähes puoleentoista tuhanteen henkeen nousevan yleisjoukon läsnäollessa. Yhtiön hallitus ja johto olivat kokonaisuudessaan läsnä ja arvovaltaisten kutsuvieraiden joukossa nähtiin akateemikko Wäinö Aaltonen ja hänen poikansa arkkitehti Matti Aaltonen, Kymen lääninhallituksen edustajana lääninneuvos E. Kurkiola, 3. Divisioonan komentaja, kenraaliluutnantti

Kai Savonjousi ja sotilasläänin sekä -piirin korkeinta päällystystä, kenttäpiispa Johannes Björklund, Kuusankosken kauppalan ja seurakunnan johto, sotaleskien ja kaatuneiden omaisten, sotainvalidien ja useiden muiden järjestöjen edustajia, Kuusankosken tehtaiden osastopäälliköt, tuotantokomiteoiden jäsenet, päällystämismiehet ja virkamiesklubin, mestarikerhojen sekä ammatillisen paikallisjärjestön edustajat.

Syksyinen sää oli poutainen ja lämmin, joten juhla voitiin pitää edullisissa olosuhteissa. Siniristiliput hulumusivat leudossa tuulessa, puiston puut olivat juuri värikkäimmässä syysloistossaan ja verhon peittämän muistomerkin äärellä seisova upseerivartio johti ajatukset sodan kohtalokkaisiin aikoihin.

Juhlan aloitti Kuusankosken Työväen Soittajat esittämällä kapellimestarinsa Pertti Huuhkon johdolla

Kothenin Hymnin. Tämän jälkeen astui muistomerkin äärelle Kymin Osakeyhtiön hallituksen puheenjohtaja, varatuomari C. J. Ehrnrooth pitäen seuraavan paljastuspuheen:

Kansamme historian läpikäyvänä piirteenä on ollut taistelu olemassaolonsa, kotikontunsa ja vapautensa puolesta. Maamme itsenäisyyden aikanakin, jolloin kansamme on innolla ja tulevaisuuteen luottaen rakentanut tätä maata ja saanut myös kauniita ja rohkaisevia tuloksia aikaan, meidän on ollut pakko tarttua aseisiin puolustaaksemme vapauttamme. Me vanhemman ja keskipolven edustajat olemme omakohtaisesti joutuneet kokemaan, kuinka maamme ja kansamme kohtalo talvisodan ankeina kuukausina ja jatkosodan neljänä ahdistavana vuonna oli suorastaan vaakalaudalla. Oli kysymys siitä, jaksoiko lukumäärältään vähäinen Suomen kansa keskellä järkyttävää maailmanpaloa säilyttää itsenäisyytensä ja samalla sen henkisen ja aineellisen perinnön, jonka se oli henkensä aseina ja kättensä töillä aikojen kuluessa hankkinut.

Tuossa voimiltaan epätasaisessa taistelussamme kestimme ja kykenimme saavuttamaan kunniakkaan rauhan, joka takasi meille itsenäisyytemme. Puolustusotamme on verrattu maailmanhistorian kunniakkaimpiin vapaustaisteluihin ja sen yhteydessä on puhuttu suorastaan ihmeestä. Mutta sillä on myös vahvat, ymmärrettävät perusteensa: vuosisatojen ankaraassa koettelemuksen koulussa kasvanut kansamme katajainen sitkeys, selvä käsitys meidän omista oikeuksistamme ja kansallinen eheytyminen, joka hädän hetkellä teki rintamamme lujaksi.

Sodan päättymisestä on jo kulunut lähes puoli-toista vuosikymmentä ja tämä on riittävä välimatka voidaksemme arvioida taistelumme ainakin osittain historiallisena tapahtumana. Ja mikä on tulos: näemme taistelumme oikeutuksen ja välttämättömyyden entistä selvempänä. Ilman tuota vastarintaan ryhtymistä ja sodassa osoitettua kestävyyttä ei itsenäistä Suomea olisi.

Mutta välimatka ei ole kuitenkaan kasvanut niin pitkäksi, ettemmekö yhä tuntisi kipeänä sodan iskut ja haavat. Joukossamme on useita, jotka tuolloin joutuivat antamaan raskaimman uhrin, mitä ajatella saattaa. Vanhemmat menettivät poikansa, vaimo miehensä, lapset isänsä. Suuri oli niiden maataan puolustavien joukko, jotka antoivat henkensä isänmaan vapauden puolesta. Meidän velvollisuutemme on pitää huolta, ettei heidän sankaruutensa pääse vähitellen himmentymään ja unohtumaan. Muistuttakoon se meitä kutakin, nykyistä nuorisoomme ja tulevia pol-

Kymin Oy:n hallituksen puheenjohtaja varatuomari C. J. Ehrnrooth muistomerkin paljastuspuhetta pitämässä

Kenttäpiispa Johannes Björklund puhumassa

via siitä, että isänmaamme menestys ja onni olkoon aina johtotähtemme töissämme ja toimissamme.

Suuri yhtiöläisperheemme joutui myös antamaan raskaan uhrin. Yli puoleen tuhanteen nousi niiden yhtiömme palveluksesta sotaan lähteneiden miesten luku, jotka jäivät kentälle velvollisuuttaan täyttäänsään. Heidän muistonsa kunnioittamiseksi yhtiö on pystyttänyt tämän muistomerkin, jonka nyt paljastamme.

Näemme graniittijalustalla pronssiveistoksen: nuorkaishahmon kädet kohotettuina, päättävin ilmein, jäntevin askelin kulkemassa läpi sodan liekkien. Vaik-

ka ahneet tulenlieskat ympäröivät häntä, ei ilmeikään ole värähtänyt hänen kasvoillaan. Hän näkee edessään ylevän päämäärän, isänmaan vapauden turvaamisen, ja tämä tietoisuus antaa hänelle rohkeutta ja voimaa selviytyä ankarasta ja tuskallisesta koettelemuksesta. Tämä voimakas ja vaikuttava, nerokkaan taiteilijanäkemyksen siivittämä taideluomus on kunnioitetun kuvanveistäjämehtarimme, akateemikko Waino Aaltosen käsialaa. Tehtävä on häntä suuresti innoittanut ja niinpä hän on luonut monumentin, joka kertoo meille ja tuleville polville, paitsi meidän raskaasta vapaustaistelustamme, myös akateemikko Aaltosen suurenmoisesta taiteesta. Esitän akateemikko Aaltoselle yhtiön puolesta mitä kunnioittavimman kiitokseni.

Kymin Osakeyhtiön hallituksen puolesta luovutan tämän muistomerkin Kuusankosken tehtaiden hoitoon. Muistuttakoon jalustaan kirjoitetut vuosiluvut 1939—1944 meitä ja jälkipolvia raskaista mutta kunnia-kaasti kestetyistä kohtalonvuosista, olkoon tunnus Pro Patria himmentymättömänä ohjeenamme ja valakoon tulen liekkien läpi voittoa astuva nuorukainen kansaamme sitä päättävää ja kestävyttä, jota tarvitsemme rakentaessamme tätä rakasta isänmaatamme.

Paljastuspuheen päätyttyä lauloi Kymintehtaan Sekakuoro Kaiku rouva Hilikka Norkamon johdolla Sibeliuksen Finlandia-hymnin, minkä jälkeen kenttäpiispa Johannes Björklund astui monumentin ääreen ja kohdisti puheessaan sanansa erityisesti sankarivainajien omaisille.

Monumentin luoja akateemikko Waino Aaltonen ja divisioonan komentaja kenraaliluutnantti Kai Savonjousi

Rakkaat sankarivainajien omaiset. Kunnioitettava Kymin Osakeyhtiö, sen hallitus ja johto, arvoisa juhlayleisö.

Vuosituhansia sitten kirjoitettiin seuraavat merkittävät sanat: Täällä on aina surua, pelkoa, odotusta ja vihdoin kuolema. Me Suomen kansan jäsenet voimme todistaa, että nämä sanat soveltuvat myöskin meidän sukupolvemme kohdalle. Me tiedämme hyvin, mitä on suru. Täällä on teitä, jotka olette syvästi tunteneet tämän, isä ja äiti kun menettivät poikansa, lapsensa, leskeksi jäänyt perheensä tuen ja orpolapsi isän, jota vieläkin niin syvästi kaipaa sekkin, joka ei isästänsä muista mitään, mutta tuntee, mitä merkitsee se, että hänellä on ollut isä. Ja surun kohdalla ei vain yksilö ja koti ole seisonut ja vaeltanut, vaan koko Suomen kansa, kun ne elämän vaikeat ajat ovat olleet kestettävänä. Mutta tämän surun kohdalle tulee vielä pelko, miten minä jaksan suorittaa elämäni juoksun kaiken vaikean ja kohtalokkaan keskellä. Leskeksi jäänyt on varmasti monta kertaa näin ajatellut, kun on ollut kasvatettavana omat pienet lapset ilman heidän isänsä tukea, ja vanhemmat ovat kaivanneet elämänsä turvaa, kun ovat ajatelleet vanhuuttansa. Pelko Suomen kansan kohtalosta sinänsä on voinut olla toisinaan suuri, mutta surun ja pelon kohdalla oli sittenkin vielä odotus. Me odotimme ja toivoimme, että tämä kansa jaksaisi kestää. Ja kansa kesti. Tulen läpi sen oli kuljettava tämänkin sukupolven aikana ja siitä on täällä nyt paljastettu patsas meille todistamassa. Ja kun me kysymme, miten se kesti taikka kuinka se voi kestää, silloin me katsomme tuota patsasta ja sen miehen katsetta, josta jo tässä puhuttiin. Tämä kansa oli tietoinen siitä, mitkä arvot olivat kysymyksessä, ja tämä kansa oli kasvattanut velvollisuudentuntoisia jäseniä, niin että ne täyttivät velvollisuutensa antaen jopa henkensäkin tämän kansan, sen kotien ja sen jäsenten puolesta. Te olette myös täällä odottaneet tätä päivää, kun te olette saaneet kuulla, että Kymi-yhtiö tahtoo teidän kaatuneitanne muistaa tällä tavalla, että yhtiön palveluksessa sankarivainajina kuolleitten muisto säilytetään tulevia polvia varten. Ja se on tämä muisto poismenneitten, teidän omaistenne ja aseveljien ja ystävien ja meidän kaikkien muiston kunnioittamiseksi nyt tässä. Mutta minä tahtoisin lisätä tähän vielä: se on teidän, näitten sankarivainajien, yli 500:n sankarivainajan omaisen kunnioittamiseksi myöskin. Te kasvatitte heistä sellaisia jäseniä, jotka suorittivat tehtävänsä kuolemaan asti uskollisina, velvollisuudentuntoisina. Olkoon tämä lohdutuksena myöskin. Mutta sitten tässä lopuksi sanotaan: ja vihdoin kuolema. Niin, tosin niin. Mutta kun se sana sanotaan, niin me tiedämme, ettei kuo-

lema ole viimeinen vastaus kysymykseen, mikä on matkan pää. Viimeinen vastaus on: elämä. Suomen kansa ei mennyt kuolemaan kansana, se jäi eloon, tahtoo elää. Ja yksilöille, jokaiselle yksityisellekin kuuluu sanoma: Jumala on tarkoittanut matkan pääksi elämän. Ja suurin uhri annettiin taivaasta meille, kun annettiin Jeesus Kristus, meidän Vapah-tajamme, joka Golgatan ristillä aukaisi tien matkan päähän, taivaaseen asti. Kun meillä on surua, pelkoa ja odotusta, muistakaa tämä, että iäisyden suuret käsivarret ovat laskeutuneet meidän kohdallemme kantaakseen meitä halki elämän ja läpi tulen liekkien. Ja erityisesti tahtoisin nuorelle sukupolvelle, joka meidän jälkeemme vastaa tästä Suomen kansasta, sanoa: Te kestätte tekin, niin kuin meidän on täytynyt kestää. Te kestätte siitä syystä ja silloin,

kun muistatte, että taivas tahtoo teitä siunata, ja te saatte kulkea sillä tiellä, joka on uskon, toivon ja rakkauden tie. Samalla kun me kiitämme Kymi-yhtiötä tästä, että se on tämän pystyttänyt, tämän merkin, jonka ohi moni sen palveluksessa oleva kulkee usein, kenties päivittäin, samoin me myöskin toivotamme kaikille sen Herran läsnäolon voimaa ja siunausta, joka meitä on auttanut tähän hetkeen asti ja jonka turvissa saamme vaikeuksienkin keskellä kulkea kohti tulevaisuutta. Herra olkoon kanssamme!

Puheen päätyttyä Kymintehtaan Sekakuoro Kaiku lauloi Kuusiston Suomalaisen rukouksen ja harras, kohottava juhlahetki päättyi torvien säestyksellä yhteisesti laulettuun Maamme-lauluun. Kutsuvieraille ja kaatuneiden omaisille oli välittömästi tämän jälkeen kahvitilaisuus seuratalossa.

Verho on poistettu ja päättäväisyyttä sekä uskoa ilmentävä, sodan liekkien läpi astuva nuorukainen on astunut esiin

Menneisyyden perinnön vaaliminen

Edellä on kerrottu kaatuneiden muistomerkin pystyttämistä ja juhlallisesta paljastustilaisuudesta. On tahdottu kunnioittaa niiden miesten muistoa, jotka viime sodissa kansamme taistellessa isänmaan vapauden puolesta joutuivat antamaan raskaimman uhrin.

Täten tämä kaunis muistomerkki johtaa katseemme taaksepäin aikaan, joka tässäkin tapauksessa vähitellen muuttuu historialliseksi, mutta samalla se ikään kuin välittää viestin noilta ratkaisun vuosilta. Se tahtoo muistuttaa meitä siitä, että nykyisyys on rakennettu menneisyyden pohjalle. Ilman menneitten polvien uhrauksia ja luottamusta omaan itseensä emme voisi toimia vapaana ja itsenäisenä kansana.

Kansakunnan taistelu olemassaolonsa puolesta hui pentuu luonnollisesti noihin synkkiin tapahtumiin, jotka on täytynyt ratkaista ase kädessä, koska muuta helpompaa vaihtoehtoa ei ole ollut. Kun luomme yleissilmäyksen kansamme historiaan, niin sotien vuosiluvut kohoavat sieltä esiin näkyvinä virstanpölväinä ja saavutetut rauhanehdot ovat kulloinkin ratkaisevasti vaikuttaneet seuraavan ajanjakson suuntaan ja kehitykseen.

Mutta menneisyyden meille jättämä perintö ei suinkaan rajoitu noihin dramaattisiin sotiin, jolloin ikään kuin kaikki arvokas on yhtäaikaan jouduttu heittämään vaakakuppiin. Se sisältää monin verroin enemmän ja on itse asiassa yhtä rikas kuin kokemamme nykyaika, vaikka niin helposti ja itsetyytyväisinä pyrimme ihannoimaan omaa aikaamme ja saavutuksiamme. Vääjäämättömästi kaikella on juurensa menneisyydessä ja uuden, paremmat elinehdot tarjoavan nykyajan rakentaminen onkin ollut mahdollista vain aikaisempien saavutusten pohjalle.

Tuo huikealta näyttävä ero nykyisen ja menneen ajan välillä johtuu ennen kaikkea siitä, että teknillinen kehitys on mennyt odottamattoman pitkän harppauksin eteenpäin ja antanut meille kaikille mukavuuksia sekä tehnyt mahdolliseksi aineellisen vaurastumisen. Mutta mitä henkiseen kasvuun tule, niin sen laita ei ole yhtä onnellisesti. Pikemminkin vaikuttaa siltä kuin ihminen olisi kadottamassa oman yksilöllisyytensä ja joutumassa eri suuntiin tempovien, hajoittavien voimien vietäväksi. Tämä on omiaan tekemään meistä levottomia ja juurettomia ja me joudumme helposti eräänlaiseen henkiseen tyhjiöön.

Ehkäpä juuri tämän ikävän ilmiön vastapainona kotiseutuhenkisen ajattelutapa, jolla kansamme sy-

vällisesti ajattelevien yksilöiden keskuudessa on kauan aikaa ollut kannattajansa ja esitaistelijansa, on alkanut herättää vastakaikua laajoissa piireissä. Tämä on erikoista nykyisenä ajankohtana, jolle on yleensä tunnusomaista väheksyvä suhtautuminen kaikenlaiseen aatteellisuuteen. Kenties aivan kuin vaistomaisesti tahdotaan nykyajan hälinästä kyllästyneinä tai suorastaan itesäilytysvaiston ohjaamina päästä vankalle pohjalle, tuntea kotoista kamaraa jalkojen alla, ja tällöin käännetään yksinkertaisesti kuuntelemaan kotikuusen huminaa. Joku saattanee pitää tällaista 'kääntymystä' liiankin yksinkertaisena keinona, mutta nykyisissä olosuhteissa pitäisimme sitä ilahduttavana merkinä henkisestä tervehtymisestä.

Menneisyyttä voidaan lähestyä monin eri tavoin. Aikanaan sille on ollut ominaista voimakkaasti romantisoiva sävy. Sen sijaan nykyaikaisessa kotiseututyössä pyritään mahdollisimman aitoon kosketukseen menneisyyden kanssa. Halutaan nähdä ja tietää, miten asiat todella ennen vanhaan ovat olleet, miten ihmiset ovat ajatelleet, millaisia tapoja ja tottumuksia heillä on ollut, sanalla sanoen millainen on menneiden polvien jälkeensä jättämä aineellinen ja henkinen perintö. Aluksi meitä saattaa kiinnostaa jokin seikka erikoisuudellaan, tulemme uteliaiksi, tahdomme tietää lisää ja näin käsityksemme avartuu ja hämmästyksellemme huomaamme, että täten opimme tuntemaan myös omaa itseämme ja omaa aikaamme paremmin. Kunnioituksemme aikaisempia sukupolvia kohtaan kasvaa ja toteamme, että kaikesta edistyksestämme huolimatta meillä on paljon oppimista heiltä.

Kotiseututyön luonnollisena kenttänä on totuttu pitämään maaseutua, perinteistä rikasta talonpoikaiskulttuuria. Totta onkin, että se tarjoaa tälle kulttuuri-työlle kiitollisen maaperän. Mutta kotiseututyötä on viime aikoina alettu harrastaa myös kaupungeissa ja teollisuusseuduilla. Tämä kaupunkimainen kotiseututyö onkin jo saanut niin laajat mittasuhteet, että voidaan puhua suorastaan uudesta aluevaltauksesta. Tässä yhteydessä on syytä iloita erityisesti siitä, että kotiseutu-ate on saanut kannatusta tehdasväestön keskuudessa. Se on osoitus tämän yhä tärkeämmäksi kasvavan väestöryhmän henkisestä vastaanottavuudesta. Tämä teollisuusseutujen kotiseutuharrastuksen voimistuminen on epäilemättä seurauksena myös siitä, että vaatimattomista ruukeista alkunsa saaneet tehdaslaitokset ja niiden ympärille kasvaneet teollisuusyhdykunnat ovat jo ennättäneet luoda perinteitä ja sosiaalisia sekä kulttuuriarvoja, joita kannattaa ja joita on myös syytä oikeassa kotiseutuhengessä vaalia.

Uusi säännöstelypato Voikankoskeen

Kuusankosken tehtaiden tämän vuosikymmenen laajassa rakennusohjelmassa on ollut kaksi suurehkoa koskenperkausta. Lappakosken ja Hottinkosken kohdalla Kymijoen uomaa on syvennetty ja levennetty ja siten nämä kosket ovat muuttuneet tyynesti virtaavaksi joeksi. Näiden suuritöisten perkausten avulla sekä Voikankosken että Kuusankosken putouskorkeutta on voitu lisätä ja täten Kymijoen vesimäärät saadaan entistä tarkemmin muutetuksi vesivoimalaitoksissamme sähköenergiaksi.

Kolmantena vaiheena näihin koskityömaihin liittyy Voikankoskeen rakennettava uusi säännöstelypato, jonka työt pantiin alulle lokakuun 1 päivänä. Vanhojen patolaitteiden korvamiseen uudella ovat vaikuttaneet useat painavat syyt. Suoritetuissa tutkimuksissa on todettu, että vanhat, pitkittäissuuntaan koskessa kulkevat patomuurit, varsinkin puuhiomon puoleinen, olisivat pikaisen ja perinpohjaisen korjauksen tarpeessa ja lisäksi vanhoista säännöstelyluukuista pitäisi yksi kokonaan uusia. Koska nämä korjaus- ja uusimistyöt olisivat varsin hankalia suorittaa, päädyttiin kokonaan uuden säännöstelypadon rakentamiseen ja vanhojen patojen sekä laitteiden poistamiseen. Uuden padon avulla saadaan vesivoima samalla entistä tar-

kemmin talteen, sillä nykyiset vesivoimalaitoksen sekä puuhiomon tulokanavat ovat poikkileikkauksiltaan kanavissa kulkeville vesimäärille liian ahtaat aiheuttaen putoushäviöitä ja siten voiman hukkaa. Lukuun ottamatta putoushäviön poistamisesta saatavaa lisäystä putouskorkeuteen ei uusi säännöstelypato aiheuta kuitenkaan mitään muita muutoksia Kymijoen pinnan korkeudessa. Uuden padon valmistuttua voidaan ikivanhat tasavirtavoimalaitokset purkaa ja korvata uudella yksiköllä. Niin ikään avouitto Voikankoskessa tulee paranemaan aivan ratkaisevalla tavalla, minkä lisäksi rakennetaan laitteet nippu-uittoa varten.

Uuden säännöstelypadon suunnitelmat ovat olleet valmiit, mutta töiden aloittamisen piti tapahtua vasta tuonnempana. Työllisyystilanteen helpottamiseksi padon rakentaminen otettiin kuitenkin kiireellisenä ohjelmaan ja kun vesistötoimikunta käsitteli yhtiön rakennusanomuksen puolestaan kiireellisenä, saatiin työt käyntiin nimenomaan työllisyyttä ajatellen sopivana ajankohtana. Rakennustyömaalle on näet voitu sijoittaa 70 työntekijää, jotka ovat suurelta osalta kesälomittajia ja joille ei ilman tätä rakennustyömaata olisi voitu järjestää työtä.

Ensimmäinen rakennusvaihe kestää tulevaan kevääseen ja toinen vaihe alkaa ensi vuoden elokuussa. Padon on laskettu valmistuvan kahdessa vuodessa, minkä jälkeen seuraa vielä vanhojen laitteiden ja patomuurien purkaminen.

Parhailtaan ovat menossa alkuvalmistelut ja louhintatyöt, joita tehdään kahdessa vuorossa. Vesivoimalaitoksen kohdalle kosken länsirannalle on pystytetty useita työmaarakennuksia ja kalliojyrkänteen reunaan rakennetaan betoniasema. Voimalaitoksen kosken puoleisella sivulla ja yläjuoksun puolella louhintatöitä suoritetaan kuitenkin suhteellisen vähän, ainoastaan n. 1.500 m³, josta määrästä n. 900 m³ on vedenalaista kalliota. Näin vähällä louhimisella päästään siitä syystä, että vesivoimalaitoksen rakentamisen yhteydessä 1910- ja 1920-luvuilla kosken uoma sai jo lopullisen muotonsa ja tilavuutensa. Kysymyksessä on vain eräiden tasoitusten suorittaminen.

Sen sijaan teräsbetonivalu tulee tällä työmaalla näyttelemään tärkeintä osaa, sillä säännöstelypadon rakentamiseen tarvitaan betonia kaikkiaan 5.500 m³. Uusi säännöstelypato rakennetaan 165 metriä alemmaksi nykyistä yläpatoa kulkien vesivoimalaitoksen yläjuoksun puoleisen seinämän vieritse suoraan kosken poikki puuhiomon rantaan. Tällä ratkaisulla saavutetaan se merkittävä etu, että enempää puuhiomon kuin vesivoimalaitoksenkaan kanavien kosken puoleisia sivumuureja ei uuden padon valmistuttua enää tarvita. Uudesta säännöstelypadosta tulee 70 metrin

pituinen ja siihen rakennetaan kolme tulva-aukkoa teräksisine segmenttiluukkuineen.

Kuten edellä mainittiin, suunnitelman toteuttaminen aiheuttaa myös uiton uudelleen järjestelyyn. Uittokouru sijoitetaan padon oikeanpuoleiseen päähän vesivoimalaitoksen kosken puoleiselle sivulle ja se päättyy vesivoimalaitoksen menokanavaan. Tämän lisäksi rakennetaan padon vasemmanpuoleiseen päähän puutavaran nippu-uittoa varten nipunsiirtolaite nippualtainen. Tämä uusi siirtolaite on tarkoitettu vain yhtiön omaa tarvetta varten. Nämä uittolaitteissa tapahtuvat uudistukset tulevat huomattavasti parantamaan uittoa Voikankosken kohdalla.

Säännöstelypadon rakentaminen edellyttää kahden työpadon rakentamista. Viimeisenä vaiheena tullaan, kuten jo mainittiin, suorittamaan vanhojen patomuurien purkaminen. Näitä joudutaan purkamaan kokonaista 390 metrin pituudelta ja poistettavien kivien määrä nousee yli 5.000 m³:n. Tämä kivien poissiirtäminen on siten tilavuudeltaan samaa suuruusluokkaa kuin säännöstelypatoon tarvittava betonimäärä. Suurin osa tästä työstä joudutaan suorittamaan vedenalaisena.

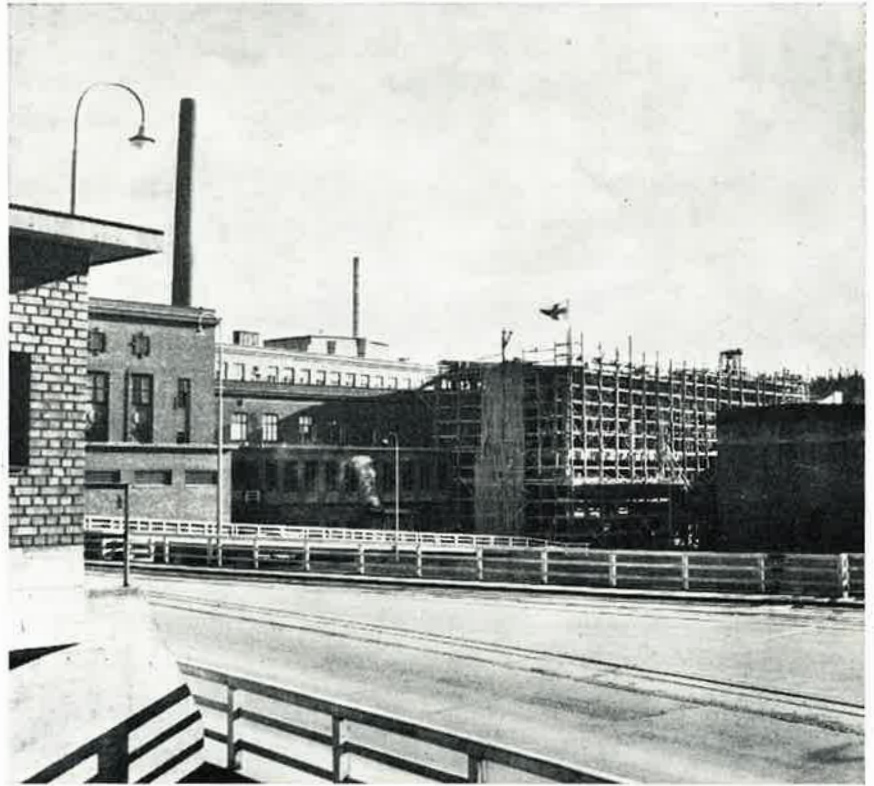
Säännöstelypadon rakentamisen suorittaa Kymin rakennusosasto, joka vastasi myös Lappakosken ja Hottinkosken perkauksista. Vastaavana insinöörinä on rakennusosaston päällikkö Unto Viherlaiho, työpäällikkönä dipl.ins. K. Rautiainen ja valvovana mestarina yllirakennusmestari E. Nenonen.

◀
Louhintatyöt on aloitettu vesivoimalaitoksen äärellä, jolta kohtaa uusi säännöstelypato tulee rakennettavaksi kosken poikki

Voikankoskelle nykyisellään tunnusomaiset pitkittäiset patomuurit tullaan purkamaan

Kymin puuhiomoa laajennetaan

Kesän kuluessa on Kymintehtaan Alatien varteen entisen Kymin rännin kohdalle kohonnut melkein kuin huomaamatta uudisrakennus, joka yhdeltä sivultaan liittyy paperitehtaan ja puuhiomon suureen tehdasryhmään. Kysymyksessä onkin puuhiomon käyttöön tuleva tehdaslaajennus, tilavuudeltaan 12.400 m³. Sen rakennustyöt aloitettiin toukuun puolivälissä ja ne ovat edistyneet niin nopeasti, että jo syyskuun 4 pnä voitiin viettää harjannostajaisia. Rakennusurakoitsijana toimii Insinööritoimisto Alfred A. Palmberg Oy. Vastaavina rakennusmestareina ovat toimineet Jalo Lind ja Pekka Järvinen. Yhtiön puolesta valvoo työtä rakennusmestari Reino Salomaa. Työntekijöiden määrä on vaihdellut 40:stä 80:een.

Harjannostajaisilaisuudessa dipl.-ins. Magnus W a n g e l kiitti yhtiön puolesta urakoitsijaa, työntekijöitä ja kaikkia muita, jotka ovat myötävaikuttaneet rakennustyön nopeaan edistymiseen. Puhessaan hän sel-

vitteli uuden rakennuksen tärkeätä tehtävää. Uuteen osaan sijoitetaan puuhiomon valkaisulaitos, jonka koneisto käsittää putkia, säiliöitä, pumppuja, sekottajia, suodattamia ja mittareita. Valkaisu tapahtuu kahdessa tornissa käyttämällä valkaisu-kemikaaliona klooritehtaan valmistamaa natriumperoksiidia. Tätä valkaisu menetelmää on Kymin puuhiomossa käytetty jo useita vuosia. Vanha valkaisulaitos on kuitenkin kovin alkeellinen ja niinpä uusi merkitsee huomattavaa parannusta.

Uuteen osaan rakennetaan myös kuorimalaitos. Tähänastisesta poikkeavaa tulee olemaan kuorimattomien puiden käyttö. Puut, jotka on katkottu kahden metrin pituisiksi ja niputettu, tuodaan kuorma-autoilla suoraan metsästä hiomoon. Täällä ne kuoritaan veitsihiomakoneessa, katkaistaan metrin pituisiksi ja siirretään hiomakoneisiin erikoiskuljettimien avulla.

Nykyisin käytössä olevaan Voikkaalla varastoituun uittopuuhun

verrattuna on tällä metsätuoreen puun käytöllä useita etuja. Erityisesti mainittakoon, että kuljetuksesta jää työtä ja kustannuksia aiheuttava välivaihe pois. Tähänastisen käytännön mukaanhan Kymin puuhiomon puut on kuljetettu ja varastoitu Voikkaalle, josta ne on siirretty kapearaitisella junalla Kymintehtaalle. Kun Kymin puuhiomo alkaa lähitulevaisuudessa saada puunsa suoraan metsästä, jää tämä Voikan kautta kuljettaminen tarpeettomana pois. Tästä aiheutuu myös se etu, että Voikan puuhiomon nosto- ja kuljetinlaitteiden teho tulee koitumaan kokonaan oman tehtaan hyväksi. Taloudellisuutta lisää myös se, että kuorimattomasta puusta saadaan talteen koko kuorimäärä ja tämä voidaan polttaa. Kun näiden tärkeiden rationalisointitoimenpiteiden ohella uudet koneet ja laitteet tekevät mahdolliseksi parantaa tuotteen laatua, on se omiaan lisäämään kilpailukykyä yhä kiristyvillä maailmanmarkkinoilla.

Selluloosalinjan
nuorten miesten kurssi
laskutehtävää ratkomassa

Työteknilliset kurssit

Tämän syksyn aikana on ammattikoulun pihamaalla näkynyt varsinaisen koulunuorison joukossa aikamiehiä. Jotkut ovat rentoutuakseen ryhtyneet työntämään kuulaa tai koettamaan paremmuttaan jossakin muussa urheilulajissa, mutta

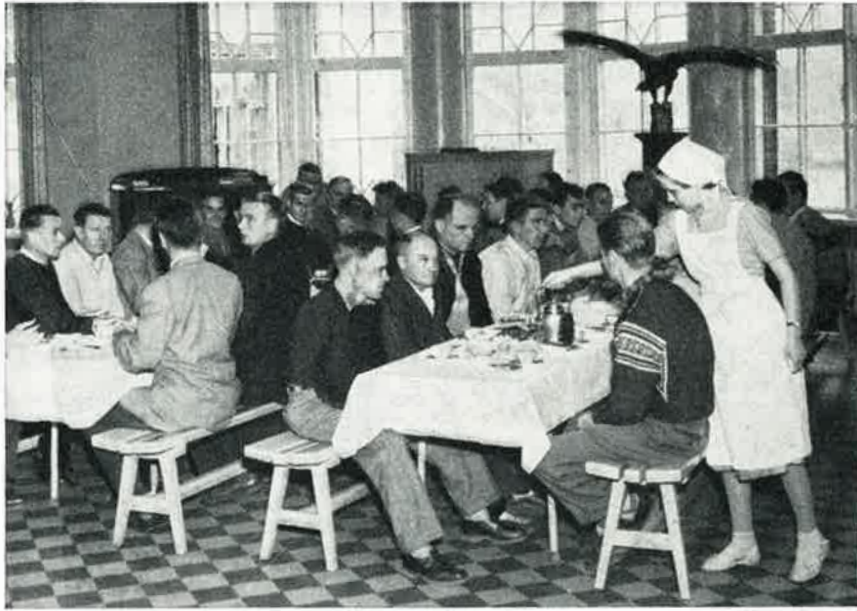
useat vetelevät miettiväisenä henkisivuja tai ovat syventyneet vakavaan keskusteluun. Ja totisesta asiasta onkin kysymys. Kun koulun kello soi, astuvat nämä aikamieskoululaiset kiltisti koulun ovesta sisään ja hetken päästä tapaamme

heidät luokkahuoneessa otsa rypyssä ratkomassa visaiselta tuntuvaa matematiikan tehtävää.

Työteknilliset kurssit ovat jälleen alkaneet ja siitä johtuu näiden miehisten miesten ilmestyminen ammattikouluun. Tämä on vielä sel-

Paperilinjan
nuoremman kurssin oppilaita
seuraamassa tarkkaavaisina
opetusta

'Vanhat parrat' ovat tulleet kouluun ja tässä he alkajaisiksi nauttivat tervetuliaiskahvia

vemmin havaittavissa kuin vuosi sitten uuden koulutusohjelman alkaessa, sillä oppilaita on nyt kaksi kertaa enemmän ja tällä kertaa kurssilaiset joutuivat alkajaisiksi koulun penkille koko viikoksi. Aloitettiin aamuvanhain seitsemältä ja istuttiin klo 16:een, joten siitä kertyi kyllä koulupäivää.

Ensimmäisiltä työteknillisiltä kursseilta saadut kokemukset olivat erittäin myönteisiä. Tärkeimpänä toteamuksena on epäilemättä pidettävä sitä, että ammattimiesten keskuudessa tunnettiin suurta mielenkiintoa tätä uutta kurssitoimintaa kohtaan. Kurseille pyrki enemmän kuin voitiin ottaa ja harrastus ja uutteruus säilyi esimerkillisenä alusta loppuun saakka. Ja mistään hetkellisestä innostuksesta ei ollut kysymys, sillä kesti kaksikokonaista seitsemän kuukautta. Kun opiskelu kaiken lisäksi 2-viikkoista koulumaista kertaustenttikautta lukuun ottamatta tapahtui jokapäiväisen vuorotyön lomassa, vaadittiin oppilailta sitkeyttä ja määrätietoisuutta. Näitä ominaisuuksia olikin riittämiin, mutta varmaan hyvään tulokseen vaikutti myös se, että todella tunnuttiin tarvittavan

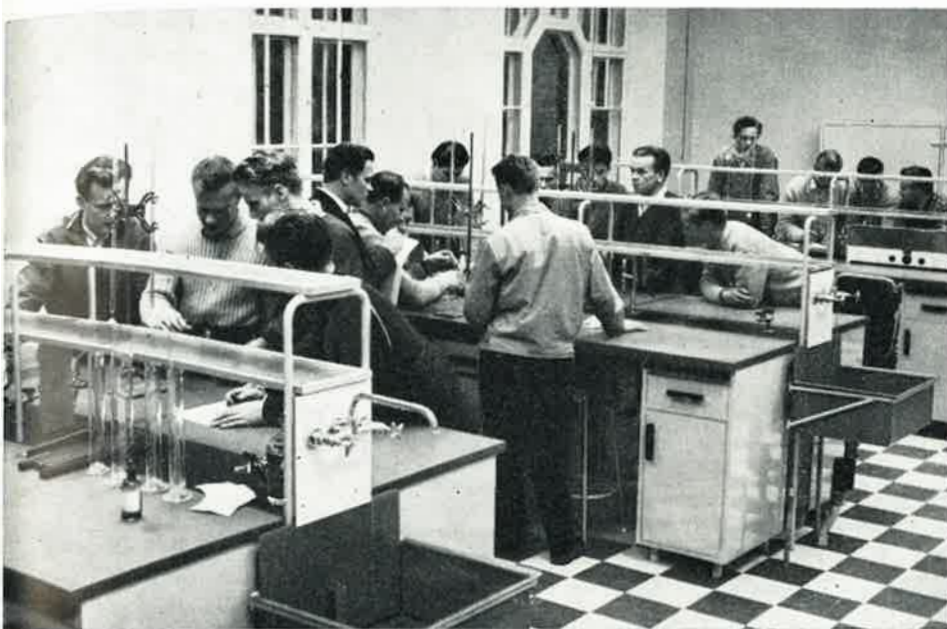
teoreettisluontoista jatko-opetusta ja tajuttiin lisäopin välttämättömyys itse käytännön työtehtävien kannalta.

Tämän tuloksellisen alun rohkaisemana suunniteltiin toisen työkauden oppilasmäärä kaksi kertaa suuremmaksi eli käsittämään paperi- ja selluloosalinjat sekä vanhemmille että nuoremmille ammattimiehille. Pyrkijöitä oli tälläkin kertaa enemmän kuin mitä voitiin ottaa ja neljä kurssiryhmää yhteensä 73 miehen voimalla on aloittanut

opintonsa. Paperi- ja selluloosamiesten ohella on kursseilla tällä kertaa mukana myös kahdeksan kemiallisen teollisuuden palveluksessa olevaa ammattimiestä.

Viime talven kursseilta saatuja kokemuksia on käytetty hyväksi uusien kurssien opetusohjelmaa laadittaessa. Kuten muistettaneen, saivat ensimmäisten kurssien oppilaat lausua omakohtaisen mielipiteensä ja täten suoritettua gallupin avulla opetussuunnitelmaa tarkistettiin eräiltä tärkeiltä kohdilta. Tärkein

Luokkahuoneiden yhteyteen on sijoitettu laboratoriot kätevine kalustoineen ja ajanmukaisine välineineen

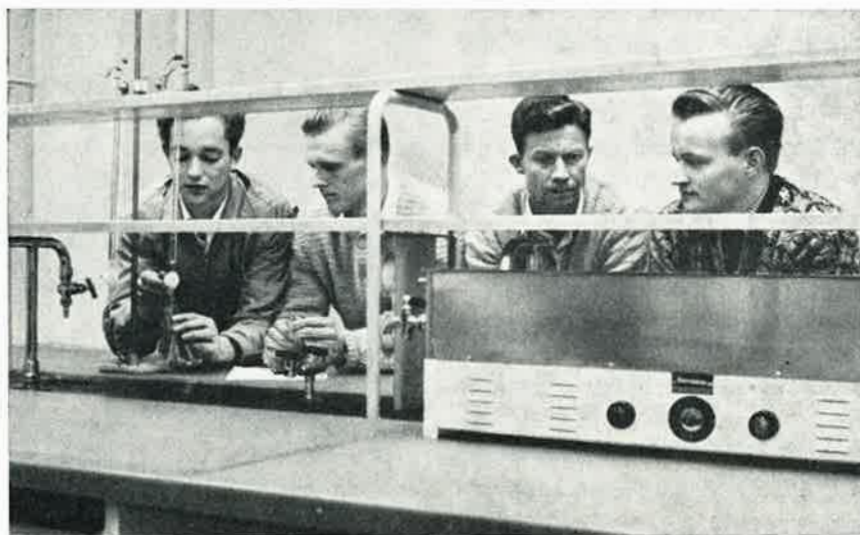
niistä oli opetustuntien lisääminen kurssivaatimuksia laajentamatta. Tämä seikka on korjautunut sillä, että heti alkajaisiksi pidetään viikon kestävä koulumainen kurssi opetuksen jatkuessa sitten samaan tapaan kuin edelliselläkin kerralla kaksi kertaa viikossa kaksi tuntia kerrallaan ja päättyen 2-viikkoiseen kertaus- ja tenttikauteen. Tuntimäärää on lisätty etupäässä teoreettisten aineiden kohdalla, koska niihin 'kiinni pääseminen' tuntuu tuottavan eniten vaivaa.

Varsinainen opetus koetetaan tehdä entistä havainnollisemmaksi ja vaikeasti seurattavaa luennoimista koetetaan välttää. Tämän takia jaetaan kurssilaisille etukäteen opettajien laatimat selostemonistheet. Täten oppilaat voivat jo kotona ennakolta perehtyä seuraavan tunnin ohjelmaan ja näin voidaan tunnilla harrastaa enemmän keskustelua. Tällä tavoin opetus saadaan eläväksi ja oppilaat kykenevät omaksumaan enemmän. Myös lasku- ja harjoitustehtävät koetetaan sommi-

tella sellaisiksi, että ne läheisesti liittyvät kunkin näillä kursseilla mukana olevan työssä esiintyviin kysymyksiin.

Koulu on hankkinut arvokasta havaintovälineistöä ja toisen kerroksen vanhasta viilausluokasta ja puusepänverstaasta on muodostettu kaksi suurta opetusluokkaa, toinen paperiteknologian ja toinen selluloosateknologian opettamista varten. Luokkien yhteydessä on laboratoriot käytännöllisine työpöytineen ja muine laboratoriovälineineen.

Totisia poikia nämä kurssilaiset, jotka rehtori Tannerin (oik.) seurassa pohtivat alkaneen opintokauden kysymyksiä

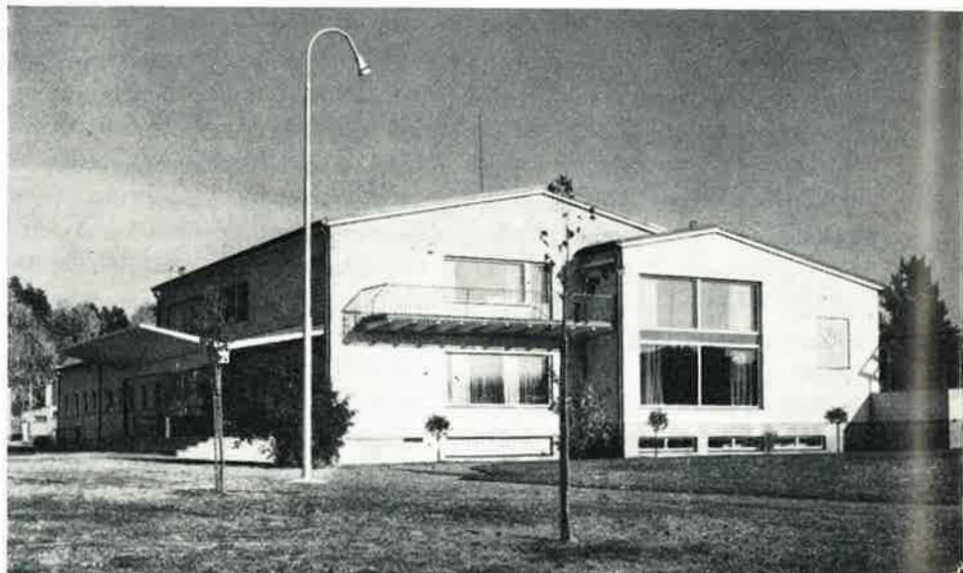

Keskittyneistä ilmeistä päätellen kemiallisen kokeen suorittaminen kiinnostaa kovasti näitä kurssilaisia

Lehtemme tämän vuoden helmi-kuun numerossa esittelimme Koskelan, uuden ruokalan ja juhlasikä klubihuoneiston. Rakennus oli silloin kuitenkin vasta tekeillä ja piilossa lämpösuojan sisässä, mutta arkkitehti Arne Helanderin laatimien piirrosten avulla saatoimme joka tapauksessa jo antaa lukijoille käsityksen siitä, millaiselta tämä odotettu rakennus tulisi näyttämään. Kevään kuluessa alkoivat Koskelan ääriiviivat vähitellen paljastua. Viimeistely- ja sisustustöitä jatkettiin koko kesän ja rakennus valmistui suunnitelmien mukaisesti syyskuussa. Pääurakoitsijana toiminut Kouvolan Rakentajat luovutti talon yhtiölle syyskuun 19 pnä ja talon tultua kalustetuksi avasi Koskela ovensa lokakuun 16 pnä.

Koskelaa ja sen välittömässä naapuruudessa sijaitsevia asuintaloja rakennettaessa ohikulkijan huomio ei ole kohdistunut yksinomaan uusiin tulokkaisiin vaan koko alueeseen. Sillä on näet ollut selvästi oma leimansa monen vuosikymmenen ajan. Tosin saha ja lautatarha ovat siitä jo hävinneet, mutta tiilinen kuivaamorakennus savupiippuneen, suuri varastosuoja ja hauska neliömäinen konttorirakennus ovat sitkeästi edustaneet vielä vanhan sahan aikakautta. Mutta syyskesällä tuli niidenkin vuoro. Ne purettiin ja nyt on niiden tilalla tasainen ruohokenttä. Maisemallisesti tämä hävittäminen teki tälle näkyvälle ja edustavalle paikalle täyttä oikeutta. Uusien rakennusten ympäristö on nyt laajalta alalta muutettu puistomaiseksi alueeksi, johon sitä halkovien ja reunustavien teiden varsille on istutettu riviin lehmuksia. Myös joen rantatörmä Kaarteenlahdesta Ekholmin sillalle ja siitä edelleen voimalaitokselle saakka on pengertetty ja muutettu nurmikoksi. Toistaiseksi emme saa kuitenkaan vielä täyttä kuvaa näistä kaunistavista toimenpiteistä, vaan myöhäisestä

Koskela Ekholmintieltä nähtynä

vuodenajasta johtuen saamme odottaa ensi kesään saakka, jolloin vasta luonto itse on täydellä todella mukana tässä sahan niemestä jälleen Koskelaksi muuttuneen paikan kaunistamisessa.

Pitkä ja matala rakennus sopeutuu hyvin tähän maastoon. Vaihtelevien tilaryhmittelyjen, erilaisten rakennusaineiden ja kauniiden yksityiskohtien ansiosta Koskela on arkkitehtuuriltaan viihtyisä ja edus-

Koskelan ruokasalissa noudatetaan itsepalvelujärjestelmää

Koskela avannut ovenssa

Koskelan kahvilan seinää somistaa taiteilija Antti Salmenlinnan maalaama koristeellinen Kuusankosken kartta

tava rakennus. Samalla sen käyttö moniin eri tarkoituksiin on voitu ratkaista onnistuneella tavalla.

Osa Koskelan seinäpinnoista on päällystetty keltaisilla julkisivutiilillä ja osa taasen käsitelty keuhkearappauksella. Katto ja joen puoleisen pitkän ikkunarivin puitteet sekä seinäpinnot on päällystetty kuparilevyillä. Oman erikoisen materiaalisävynsä antaa kokonaisuudelle vielä avoterassin toisessa pää-

dyssä rytmikkäästi polvitteleva matala muuri, joka on rakennettu kalkkihiekkatiilistä käyttämällä eloisaa koristemuurausta. Vaihtelua lisää myös runsas lasitiilien käyttö. Terassin puoleisen pitkän ikkunarivin hammastuksen avulla saadaan suureen ruokasaliin enemmän päivänvaloa. Maaston ja näköalan ta-

kia rakennus on näet jouduttu sijoittamaan siten, että salin ikkunat ovat kaakkoon päin, mutta ulkonevan hammastuksen avulla saadaan sisälle keskipäivän aurinkoakin.

Melkein koko rakennuksen mit-tainen avoterassi on päällystetty betonilaatoilla. Terassilta johtaa käytävä näköalapaikalle, joka on

rakennettu entisen sahan noston jyrkän betonipilarin varaan — hauska ja samalla ainoa muisto sahan ajoilta.

Rakennuksen päädyssä komeilee yhtiömme tunnus aarnikotka. Sen on muovailut tunnettu keramiikka-taiteilija Mikael Schilkin ja laattojen polttamisesta on huolehtinut Arabia.

Sisällä kaikki tekee avaran ja asiallisen mutta samalla viihtyisän vaikutuksen. Keskipisteenä on suuri ruokasali. Tarjoilu perustuu itsepalvelujärjestelmään. Ruokasalin ja nykyaikaisen keittiön välissä on pitkä tarjoilupöytä, jolta asiakas saa tarjottimelleen ruoka-annoksen ja suorittaa pöydän toisessa päässä maksun kassaan. Aterian jälkeen voidaan siirtyä viihtyisän kahvilan puolelle. Tämä on järjestetty baarin tapaan ja täälläkin tarjoilu tapahtuu siten itsepalvelun merkeissä. Näin tämä virkailijoiden, mestarien ja kaikkien muiden toimihenkilöiden ruokasali myös järjestelyltään vastaa nykyaikaista henkilökunnan ruokalaa.

Koskelan läheisyyteen on rakennettu neljä 2-kerroksista asuintaloa

Mestarikerho uusissa suojissa

Mestarikerholla on käytettävissään nyt suuri ja valoisa sali, joka voidaan jakaa paljeovilla kahteen osaan

Muutama vuosi sitten siirtyi Kuusankosken Työväenyhdistyksen talo oston kautta Kymin Osakeyhtiölle. Kuusankosken Kansantalon valmistuttua ja vanhan työväentalon vapauduttua yhtiö päätti kunnostaa sen ja luovuttaa Kymintehtaan Mestarikerhon käyttöön. Korjaus- ja muutostyöt aloitettiin viime vuoden syyspuolella ja ne saatiin päätökseen elokuussa, jolloin mestarikerho muutti uusiin, avariin suojiinsa.

Tämän erittäin edustavalla paikalla sijaitsevan talon ensimmäinen osa rakennettiin v. 1906 ja sitä laajennettiin v. 1911 siipirakennuksella. Viime sotien jälkeen rakennettiin huonetilaa saman verran lisää ja talon tilavuus kasvoi nyt 5.400 m³:ksi. Koska mestarikerho ei tarvinnut kuitenkaan näin suuria tiloja, päätettiin purkaa myöhemmin tehty osa. Täten rakennus on palautunut ennalleen vanhaan tuttuun muotoonsa ja onkin tässä asussaan kieltämättä kauniimman ja sopuisuhtaisemman näköinen kuin laajennetussa koossaan. Ainoastaan pihan puoleinen sivu poikkeaa jonkin verran entisestään.

Mestarikerho kuvattuna
Puistomaasta käsin

Sisältä päin ei sen sijaan juuri mikään muistuta aikaisempaa huoneistoa, sillä kerhon omat tarpeet ovat sanelleet tilojen suunnittelun.

Sisäänkäynti on siirretty pihan puolelle. Aluksi tullaan tilavaan eteiseen, josta päästään sekä juhlasaliin että kerhohuoneisiin. Viimeksi mainitut kaksi pitkäkhöä huonetta sijaitsevat rakennuksen länsipäädyssä samoin kuin avara kirjastuhuone. Tämä on entisen näyttämön paikalla, mutta koska korkeutta oli käytettävissä tavallista enemmän, nostettiin kirjastuhuoneen lattia ylemmäksi ja näin saatiin varsinaiselle lattiatasolle matalahko, mutta pinta-alaltaan tilava varastuhuone.

Kaunis juhlasali, jonka parkettilattia korjattiin ja höylättiin, voi-

Uusi kirjastohuone tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet kerhon kirjastotoiminnalle

Myös kerhuhuoneet ovat tilavia ja kodikkaita

daan siirrettävillä ovilla jakaa kahteen osaan, mikä tietenkin lisää huoneiston käyttömahdollisuuksia. Talon itäpuoleisessa päädyssä sijaitsevat ajanmukainen keittiö ja tarjoiluhuone. Huonetilaa on rakennuksessa kaikkiaan n. 500 m². Talo on varustettu nykyajan mukavuuksilla ja ilmastointilaitteilla. Lämpönsä kerhotalo saa Puistomaan lämpökeskuksesta johdettua lämpökanaavaa myöten.

Nyt tapahtuneeseen muuttoon saakka mestarikerholla oli tyyssijansa vanhassa Kerhola-rakennuksessa. Tässä entisessä koulutalossa

oli kerholla käytössä vanha luokkahuone ja kolme pienempää kerhuhuonetta, kertoi lehdellemme mestarikerhon puheenjohtaja varastoekspediööri Toivo Korhonen. Kaikki kerholaiset muistelevat tätä kodikasta huoneistoa niin kuin vanhaa hyvää ystävää ainakin. Olihan se kerhon kotina kerhon perustamisesta vuodesta 1935 alkaen ja vastasi tarkoitustaan viime vuosiin saakka. Kerhon jäsenmäärän kasvassa tilanahtaus tuli kuitenkin yhä ilmeisemmäksi ja niinpä mestarikerhon taholta esitettiin toivomus, että yhtiö voisi luovuttaa sen käyttöön tilavimmat ja ajanmukaisimmat suojat. Tämä ehdotus johtikin aivan erinomaiseen tulokseen ja kerho on suuresti kiitollinen sen käyttöön luovutetusta tilavasta ja tarkoituksenmukaisesta kerhotalosta.

Kerhon puheenjohtaja mainitsi jo nyt alkuun todetun, että toiminta uudessa kerhuhuoneistossa on alkanut vilkkaissa merkeissä, vaikka kalustaminen on vielä osittain kesken. Tilanahtauden takia pitkän aikaa käytöstä pois ollut biljardi-pöytä on jälleen ahkerassa käytössä. Tilava ja rauhallinen kirjastohuone on voitu varata yksinomaan sitä tarkoitusta varten. Kirjastoa

tullaan jatkuvasti kartuttamaan ja näyttää siltä, että monet kerhon jäsenet juuri tämän kirjaston välityksellä ovat innostuneet lukupuuhaan. Kirjastohuoneessa on jäsenen käytettävissä myös joukko päivä- ja aikakauslehtiä.

Huoneisto on suunniteltu siten, että samanaikaisesti voidaan pitää useita kokouksia ja eri harrastuspiirit voivat kokoontua niiden häiritsemättä toisiaan. Näin ollen ulkonaiset olosuhteet tarjoavat kerhon toiminnalle nyt mitä parhaimmat mahdollisuudet.

Haastateltavamme piti tärkeänä sitä, että kerhuhuoneisto on viihtyisä. Tämä on juuri se paikka, missä useinkin kiireisen työn lomassa tahdotaan rentoutua, tavata virkaveljiä ja vaihtaa heidän kanssaan mielipiteitä. Tässäkään suhteessa uusi huoneisto ei jätä toivomiselle varaa. Se on valoisa, tilava ja samalla kodikas.

Varastoekspediööri Korhonen mainitsi lopuksi, että mestarikerho valmistautuu parhaillaan uuden talonsa tupaantuliaisjuhlan viettoon. Tilaisuus pidetään lauantaina marraskuun 22 päivänä ja varmaan tämä juhla on muodostuva ikään kuin uudeksi lähtökohdaksi kerhon vas-taiselle toiminnalle.

Muisto kerhon tähänastiselta taipaleelta:
Kerhola-rakennuksen mestarikerhon puoleinen siipi

Kuvapostia tytärtehtailtamme

Lehdessämme on useaan kertaan julkaistu maisemallisia kuvakertomuksia päätehtaittemme liepeiltä. Olipa aiheina tehdasnäkymät tai varsinainen luonto, niin Kymijoki on kuin itseoikeutettuna ollut kuvissa mukana, siksi hallitseva asema sillä on tässä tehtaitten valtakunnassa. Mutta eipä näytä vedestä olevan puutetta tytärtehtaittemme maisemissakaan, kuten tämän aukeaman muutamia kesäisiä kuvia osoittavat.

Hallan saarella eletään meren hengessä. Menkäämme vähän matkaa suuntaan tai toiseen, niin aina on meri vastassa. Ja vaikka emme suuntaisikaan katsettamme merelle, niin tunnemme meren läsnäolon ilmassa, tuulessa ja meren kohinassa. Uljaimmat ovat merelliset näkymät aavalle ulapalle ja Kotkan satamaan päin. Rannaton ulappa ja kaukana siintävät saaret antavat tuohon merikuvaan avaruutta ja vastapäinen kaupunkisiluetti sataamiseen, valtamerihöyryineen ja suurine tehtaineen lisää tuon merellisen näkymän vaikuttavuutta.

Juantehtaalla tapaamme aivan toisenlaisen maailman. Maisema on lempeä ja vanhahtavat tehdasrakennukset ovat aivan kuin nousseet tästä maaperästä. Kesäisin korkean veden aikaan Juankoski soittelee hilpeitä säveliä Syvärin ja Vuotjärven kokoamien vesien syöksähtäessä avonaisista patoluukuista kohti Akonvettä ja Juurusvettä. Jo nämä vesien nimetkin, joissa tarkkaavainen korva on erottavinaan runollisen soinnahduksen, ikään kuin heijastelevat savolaista maisemaa, luonnonvaraisempaa ja vai-

televampaa kuin mihin etelän asukas on tottunut.

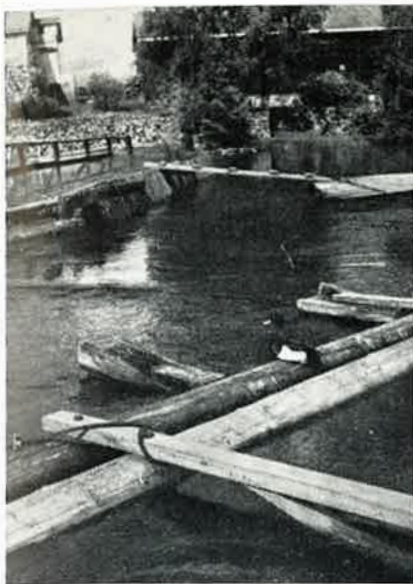
Juantehtaan padon yläpuolella tyvenessä virrassa kiintyy huomiomme pieneen yksityiskohtaan, juantehtaalaisten lemmikkiin. Tämän mustavalkoiseen juhlapukuun puukeutuneen tukkasotkan olemme esitelleet lukijoillemme jo aikaisemmin. Kerromme vain, että tämä kaunis vesilintu elelee edelleen 'keksimiesten' seurana puuhiomon kanavan läheisyydessä. Puomeja uusittaessa se koki järkytyksen, koska se ei millään tottunut uusiin. Mutta ystävät keksivät rauhoittavan keinon. Vanhoista puomeista sahat-

tiin muutama tukinpätkä ja kiinnitettiin uusiin puomeihin ja niin muuttui tämän pienimmän tehtaalaisen olo taasen kotoiseksi.

Karkkilassa valimon miehekkään jyskytyksen äärellä tapaamme vertaansa vailla olevaa idyllisyyttä. Siitä kertovat oheiset kaksi syyskesän vehmasta jokikuvaa, jotka on otettu kosken yläpuolelta maantiesillan läheisyydestä. Niissä kuvastuu länsiuusmaalainen vehmas luonto, johon vuosisatainen ruukinkulttuuri on tuonut oman koristeellisen lisänsä.

Nämäkin kuvat osoittavat jälleen, miten tehdas ja luonto voivat viih-

Hallalainen näköala
Puujalansalmen yli kulkevalta sillalta
Kotkaan päin

Juantehtaalaiden lemmikki
tukkasotka 'kotonaan'
ylävuirran puomilla
tehtaan ääressä

tyä sulassa sovussa keskenään. Parhaassa tapauksessa ne suorastaan tehostavat toinen toistaan. Tehdasmaisemasta muodostuu kulttuuri- maisema, jossa ihmiskäden teknillisten saavutusten rinnalla luonto

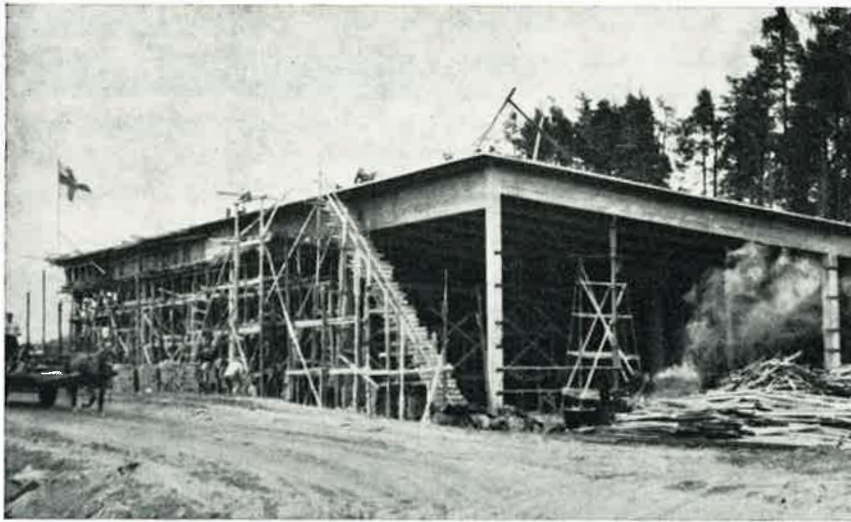
kukoistaa, tarjoaa ihmisille kauneutta ja viihtyisyyttä. Ymmärtämättömästi menetellen käy kuitenkin päinvastoin. Sen tähden maisemanhoito kuuluukin niihin tehtäviin, joita ei saisi laiminlyödä.

Korkean veden aikaan
Juankoski esiintyy näin
luonnonvaraisessa asussa

Karkkilan idyllisiä jokimaisemia
maantiesillalta Pyhäjärvelle
ja tehtaalte päin

Uusi kartonkivarasto
harjannostajaispäivänä

Juantehtaan uusi kartonkivarasto

Viime kesänä eli tarkemmin sanoen kesäkuun 26 päivänä aloitettiin Juantehtaan uuden kartonkivaraston rakennustyöt ja syyskuun 26 päivään mennessä oli jo ehditty harjannostajaisvaiheeseen. Paikka, johon varasto nyt on kohonnut, sijaitsee tehtaan läheisyydessä, joskin varasto ja tehdas ovat eri puolilla Jukajokea. Uuden varaston paikoilla on ennen sijainnut rautaruu-kin hiilivarasto ja siksipä perustuksen kaivaustöiden yhteydessä jouduttiinkin poistamaan paikoitellen jopa $4\frac{1}{2}$ metrin vahvuudelta puuhiilijätettä. Teräsbetonirunkoisen rakennuksen kolme seinää tehdään aluminaaltolevystä ja neljäs seinä eli tulevan tehtaan vastainen muurataan tiilestä. Varaston teräsbetonilaattakatto on huopapäällysteinen. Varsinaisen varaston suuruus tulee olemaan 30×40 metriä kuutiotilavuuden ollessa 8.620 m^3 . Lisäksi tulee varastorakennukseen $10,6 \times 16,5 \text{ m}$ suuruinen puuraken-

teinen purkausosa, jonka kautta tehtaasta tuleva kartonki puretaan kapearaiteisen rautatien vaunuista. Kartongin lastaus valtion rautatievaunuihin tulee tapahtumaan varaston suojien sisällä. Sitä varten tullaankin varaston sisään sen toiselle sivustalle vetämään valtion rautatien raidepari.

Rakennustyön on suorittanut Rakennusliike Martti Pasanen Kuopiosta.

Harjannostajaistilaisuudessa Juantehtaan seuratalossa pitämässään puheessa tehtaan paikallispäällikkö dipl.ins. L. Timgren mainitsi mm., että samassa paikassa juhliittiin hieman yli vuosi sitten ensimmäisen junan saapumista Juankoskelle, jota tapahtumaa oli paikkakunnalla odotettu jo 40 vuotta. Puhuja toivoi, ettei rakennustoiminta Juantehtaalla lamaantuisi, kun se on nyt pääsyt alkuun, vaan että suurempia harjannostajaisia saataisiin vastakin viettää. Samalla ins. Timgren koh-

Seuratalossa pidetyissä
harjannostajaisissa puhuivat
dipl.ins. Lasse Timgren (alla)
ja pääluottamusmies
Lauri Mustonen (oikealla)

disti kiitoksensa urakoitsijalle, aliurakoitsijoille, hankkijoille ja työnhondolle sekä työntekijöille. Urakoitsijan puolesta puhui talousneuvos Martti Pasanen esittäen saman toivomuksen kuin ins. Timgren ja lausuen kiitoksensa tehtaan isännistölle ja rakennustyömaan työntekijöille. Työntekijöiden kiitokset esitti pääluottamusmies Lauri Mustonen.

Puuhiomoa ja vanhaa valssilaitosta kunnostettu

Juantehtaalla on kuluneen kesän aikana tehty muutakin kuin vain rakennettu uutta kartonkivarastoa. Vanha puuhiomo, joka on jo ehti-

nyt puolen vuosisadan ikään, alkoi vuosi vuodelta osoittaa vanhuuden merkkejä. Sen katto alkoi rapautua ja seinä pyrki kallistumaan hieman jokeen päin. Vanhuuden lepoon ei puuhiomoa kuitenkaan päästetty, vaan päätökseksi tuli, että saakoon hiomo uuden katon ja hieman uutta seinääkin.

Työt alkoivat Rakennusliike Martti Pasasen toimesta jo ennen kuin jäätkään järivistä keväällä olivat ehtineet lähteä. Työ, joka oli suoritettava tehtaan käynnissä ollessa, vaati tekijöiltä erikoisia varotoimenpiteitä. Vanhan katon alle oli ensin tehtävä tiivis suojalautoitus, ennen kuin päästiin käsiksi katon purkamistyöhön. Vanha teräsbetoni-katto hakattiin sitten pois lekan ja meisselin avulla pora- ja kiilakoneiden auttaessa katon poistamisessa. Työ oli hidasta tehdä, sillä katon purkaminen heti kokonaan ei käynyt päinsä, vaan purkamistyö oli tehtävä osa osalta ja laitettava aina uusi osa puretun tilalle. Entisen harjakaton tilalle tehtiin nyt jokeen päin kallistuva viistokatto. Uuteen kattoon laitettiin kattopalkit muoto-teräksestä ja ne verhottiin betonilla. Niiden päälle laitettiin teräsbetoniset MJ-palkit, sitten tuli 3" Tojallevyjen vuoro ja lopuksi 2×4" soiroihin naulattu laudoitus, joka sai huopakatteen. Koko työ sujui jotakin pienempää sadevahinkoa lukuun

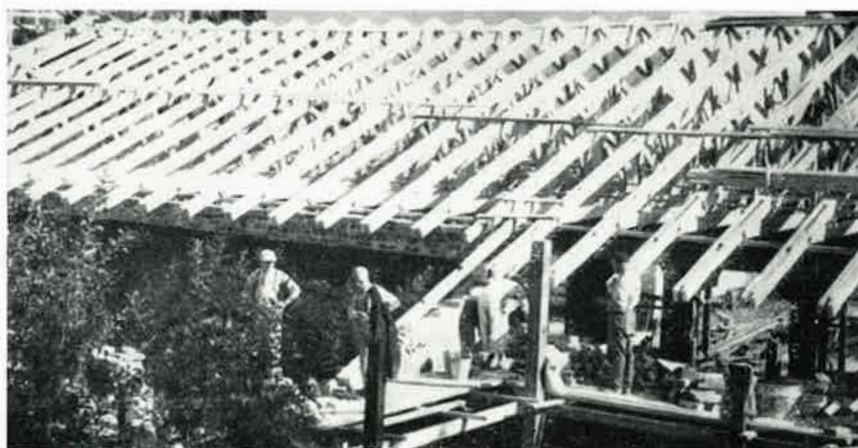
ottamatta vaurioita. Puuhiomo saa uudet koneelliset Mercantilen suunnittelemat ilmastointilaitteet, joita parhaillaan asennetaan paikoilleen.

Myös vanha valssilaitoksemme, joka valmistui vuonna 1858 Jakob Jernbergin ollessa rautaruukin hoitajana, sai kokea, ettei sitäkään vielä 100:n vuoden iästään huolimatta ollut täysin unohdettu. Olihan tämä

ensin valssilaitoksena ja sittemmin tämän vuosisadan puolella valimona toiminut rakennusvanhus jo vuosia seisonut melkein hyljättynä vanhan masuunin vierellä. Nyt sekkin on saanut uuden katon ja uuden eloisän värin ulko- sekä sisäseiniinsä ja se tulee vastaisuudessa palvelemaan korjauspajan varastona. Pinta-alaa siinä on 700 m².

Entisen valssilaitoksen katon korjaus käynnissä

Kuusankosken kotiseututalo edustaa kansallisromanttista hirsiarkkitehtuuria

Kotiseututalon vihkiäisjuhlan kutsuvierasyleisöä

Kuusankosken kotiseututalo

Kuusankosken tehtaiden teollisuushistoriaa tarkasteltaessa jäisi kuva varsin yksipuoliseksi, jos emme samalla kiinnittäisi huomiota yhteiskunnalliseen ja sivistykselliseen toimintaan. Tehtaiden tirehtöoreillä oli epäilemättä yllin kyllin puuhaa massan ja paperin valmistuksessa, tehtaiden laajentamisessa ja tuotteiden myymisessä, mutta heidän oli suorastaan pakko ajatella myös sosiaalisia ja sivistyksellisiä kysymyksiä. Tehtaat olivat syntyneet kahden maalaispitäjän syrjäseudulle ja köyhät, alkeelliset maalaiskylät eivät voineet paljonkaan tarjota apuaan nopeasti kasvaville tehdaskylille. Kirkonkylät sijaitsivat etäällä, kunnallinen lainsäädäntö oli kehittymätöntä, julkisia varoja oli vähän käytettävissä ja kaiken lisäksi oltiin totuttomia hoitamaan kunnallisella pohjalla uusien asutuskeskusten nopeasti lisääntyviä tarpeita.

Tällaisissa olosuhteissa tehtaiden johtajien oli turvauduttava omaan apuun. Ja heidän kunniaukseen on

sanottava, etteivät he tyytyneet selviytymään näistä pulmista mahdollisimman vähällä ja tilapäisillä ratkaisuilla, vaan heidän tässä ulkopuolelle varsinaisen työnsä suuntautuvassa toiminnassaan on selvästi havaittavissa suunnitelmallisuutta ja pyrkimystä olojen vakiinnuttamiseen. Tietenkään ei epäkohdistu ollut puutetta, mutta sitä mukaa kuin taloudelliset mahdollisuudet paranivat, koetettiin myös tehdasväestön oloja kohentaa.

Tässä yhteydessä meitä kiinnostaa erityisesti se suuri edistysaskel, mikä tapahtui Kymintehtaan kouluoloissa viime vuosisadan lopulla. Kymintehtaan toimesta kansakouluopetus oli järjestetty vakinaiselle kannalle jo v. 1883, jolloin ensimmäinen koulutalo valmistui. Oppilasmäärän lisääntyessä tarvittiin lisää luokkia ja v. 1897 toteutettiin laaja koulurakennusohjelma, rakennettiin samanaikaisesti kaksi koulua: Mäkikoulu ja Ison koulun — myöhemmin Niinivaaran kouluksi nimitetyn — pääosa.

Rakennusten piirustusten laatiminen annettiin nuorelle arkkitehdille Lars Sonckille, josta tuli kansallisen arkkitehtuurimme nimekkäimpiä edustajia. Jo arkkitehdin valinta on osoituksena siitä, että koulukysymykselle pantiin tehtaan johdon taholta erityistä painoa. Kaikesta päättäen Sonck sai ratkaista tehtävän varsin itsenäisesti, koska hän toteutti sen rohkeassa kansallisromanttisessa hengessä. Iso koulu ei antanut tähän kylläkään niin suuria mahdollisuuksia, mutta sen sijaan pienemmästä Mäkikoulusta hän loi sen ajan tyyppillisen arkkitehtuurinäytteen. Ehkä paikkakin, koulua ajatellen epätavallinen kallionkieleke, valittiin nimenomaan rakennuksen tyyliä ajatellen. Tuloksena olikin lennokkaan mielikuvituksen aikaansaama pyöröhirsirakennus. Se ei ollut Sonckin taholta suinkaan mikään kokeiluyritys, vaan hän toteutti siinä omaa näkemystään täysin tietoisena ja kypsänä taiteilijana. Jo muutama vuosi aikaisemmin hän oli rakentanut itselleen samantyyllisen pyöröhirsihuvilan, ja nimenomaan puuarkkitehtuurin edustajana hän on tuon luomisvoii-

maisena kansallisromanttisen kulttuurikauden etevin arkkitehti.

Kirvesmiehillä, jotka joutuivat Sonckin suunnitelman toteuttamaan, oli miettimistä kerrakseen, mutta kätevinä ja neuvokkaina timpermanneina he selviytyivät kunnialla vaativasta tehtävästään. Ihmetellen tätä aikaansaannosta katseltiin ja kun ei oltu oikein selvillä tyyli-suunnista ja ajan virtauksista, alettiin rakennusta nimittää norjalaiskouluksi. Arvatenkin joku Norjassa matkustellut tehtaan virkamies yhdisti arkkitehdin vaikutteet tuohon maahan, jonka perinteellisessä, korkeatasoisessa puuarkkitehtuurissa oli vastaavanlaisia piirteitä. Tällaisia norjalaisista puukirkoista ja vuoristomajoista saatuja tyyliseikkoja ei käykään kieltäminen, vaikka hedelmöittävimmin Sonckin samoin kuin muiden arkkitehtien ja taiteilijoiden kansallisromanttiseen tyyliin vaikutti rajakarjalainen kansanperinne. Mistään jäljittelystä ei ole silti suinkaan kysymys, vaan poikkeuksellisen elinvoimaisesta ja itsenäisestä luovasta mielikuvituksesta.

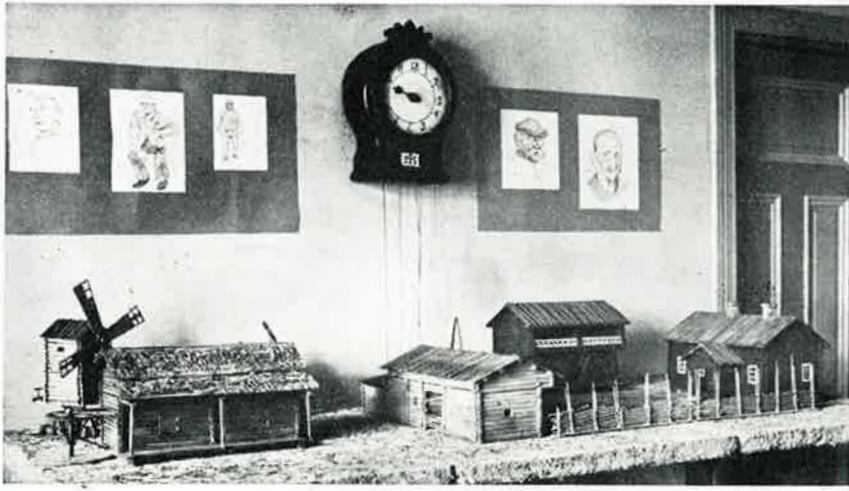
Aikaa myöten tehtaiden ja asutuksen kasvaessa sekä liikenteen

vilkastuessa tämä erikoislaatuinen koulutalo jäi aivan kuin nykyajan puristukseen. Se joutui luovuttamaan varsinaisen tehtävänsäkin uudelle koululle ja lopulta rakennusta uhkasi purkutuoimio, sillä uusien tiejärjestelyjen yhteydessä tie oli vedetty kulkevaksi juuri tältä

kohtaa. Tällöin heräsi ajatus pelastaa tämä arkkitehtuurin historian kannalta arvokas ja edelleen hyvässä kunnossa oleva rakennus. Kuusankosken kotiseutu- ja museolautakunta ehdotti, että yhtiö luovuttaisi sen kotiseututaloksi ja kauppa puolestaan huolehtisi ra-

Agronomi Eila Metsäpelto haastattelee vanhan polven edustajia herastuomari Emil Hietalaa, rva Ninna Koskivuolletta ja mestari Hugo Nikulaa

Pauli Koskivuolteen tekemä pienoismalli, joka esittää paikkakunnalle luonteenomaista vanhaa maalaistaloa

kennuksen purkamisesta ja uudelleen pystyttämisestä Kettumäelle tulevan kansanpuiston alueelle.

Suunnitelma toteutuikin ja nyt tämä Lars Sonckin hirsilinna koHoaa ylväällä paikalla Kettumäen rinteellä. Talo on aivan kuin uudestaan syntynyt. Sen arkkitehtooninen erikoisuus ja kauneus pääsee täysin oikeuksiinsa jylhän rapakivimäen kielekkeellä mäntymetsän keskellä. Tuskin olisi Sonck voinut kuvitella sopivampaa paikkaa talolleen.

Myös näköalansa puolesta paikka on erinomaisesti valittu. Katsojan silmien eteen avautuu kauppalan keskusta virastorakennuksineen, kirkkoineen, uusine laitoksineen ja liiketaloineen, taaja asutuskeskus ja kauempana yhtenäisenä rykelmänä tehtaot. Myös luonnonmaisemansa puolesta näköala on kaunis ja Kuusankoskelle tyypillinen: keskellä laaksoa Kymijoki ja reunamilla jyrkkäseinäiset, metsää kasvavat rapakivimäet.

Täten katsoja yhdellä silmäyksellä näkee Kuusankosken kasvot ja sen elinvoimaisen nykyhetken, ja toisaalta hän taasen kotiseututalossa joutuu kosketuksiin seudun menneisyyden kanssa. Taloon on

nimittäin asetettu näytteille Kuusankosken paikallismuseon kokoelmat, jotka koottiin 1930-luvulla ja joita on jatkuvasti täydennetty. Jo eteishallissa koristeellisesti sijoitetut esineryhmät johdattavat sisäntulijan menneisyyden pariin. Varsinaisia kokoelmahuoneita on kaksi. Toisessa esitetään sellaista perinteellistä talonpoikaisesta, jota tehtaalaiseksi muuttanut lähiseudun asukas toi tullessaan. Mutta palkkaraHoillaan hän saattoi vähin erin hankkia kaupan tavaraakin ja niin tässä esineistössä yhdistyy kaksi aikakautta: perinteellinen maalaiskulttuuri ja teollistumisen alkuvaihe. Herra Pauli Koskivuolteen tekemän erinomaisen pienoismallin avulla esitetään myös seudun vanha talonpoikaistalo kaikkine ulkorakennuksineen. Toisessa kokoelmahuoneessa on pääpaino pantu tehtaiden historian esittelylle runsaan kuvakokoelman ja piirrosten avulla. Paljon muutakin mielenkiintoista nähtävää katsoja löytää museokokoelmista.

Suuri luokkahuone, jonka jyrkä, koristeellinen kattorakennelma on harvinainen nähtävyys, on tarkoitettu juhlasaliksi. Siinä tullaan järjestämään kotiseutujuhlia ja -iltoja, taidetilaisuuksia, kokouk-

sia ja muita kotiseutuhenkisiä tilaisuuksia. Salin seinät on päällystetty liinakankaalla ja sopivat siten erinomaisesti näyttelytaustaksi ja Kuusankosken Taideseuran kokelmat onkin tarkoitus pitää siellä pysyvästi näytteillä ja käyttää salia myös muuhun taidenäyttelytoimintaan.

Kotiseututalon vihkiäisjuhla pidettiin sunnuntaina syyskuun 14 päivänä arvovaltaisen kutsuvierastoukon läsnäollessa. Kauppalanjohtaja J. Mikkonen selosti kotiseututalohanketta ja mainitsi paikkakunnalla suoritettavasta kotiseututyöstä, että se on yksi niistä harvoista kansalaistoiminnan muodoista, joka näyttää voimallisesti yhdistävän eri ajatussuuntiin lukeutuvia kansalaisia ja kiinnostavan laajoja kansalaispiirejä. Tunnettu kotiseutumies, professori Esko Aaltonen toi Kotiseutuliiton tervehdyksen ja selvitteli juhlapuheessaan nykyaikaista kotiseututyötä. Kotiseutuarvojen ymmärtäminen osoittaa perinteellisen kulttuuripääoman arvostamista ja on tärkeätä, että kunnat tukevat tällaista kulttuurityötä. Tässä suhteessa Kuusankosken kotiseututalo on esimerkillinen aikaansaannos. Kotiseututalon esittelyn suoritti kotiseutu- ja museolautakunnan puheenjohtaja, maisteri Veikko Talvi. Samana päivänä pidetyssä toisessa juhlassa puhui kauppalan puolesta valtuuston puheenjohtaja Lauri Lahtinen kertoen niistä ajoista, jolloin museon kokoelmat kerättiin ja luotiin pohja tälle toiminnalle. Vanhan polven edustajat herastuomari Emil Hietala, rva Ninna Koskivuolle ja mestari Hugo Nikula kertoilivat menneistä ajoista agronomi Eila Metsäpellon haastattelemina. Lisäksi oli juhlissa arvokasta musiikkiohjelmaa. Samanaikaisesti oli juhlasaliin asetettu näytteille Kuusankosken Taideseuran taidekokoelma ja kauppalan kuluvan vuoden aikana hankkimat, julkisten rakennusten ja koulujen somisteeksi tarkoitettut taideteokset.

Satavuotias ruukinkartano

Högforsin Tehtaan historiassa kerrotaan, että ruukki oli kaksi ensimmäistä vuosikymmentä ilman asianmukaista päärakennusta. Tämän puutteen poistamiseksi ryhdyttiin kuitenkin toimenpiteisiin ja

v. 1843 valmistui Högforsiin "ruukinkartano".

Högforsin omisti tällöin Joseph Bremer. Hänellä oli kuitenkin monta rautaa tulella, joten hän määräsi 24-vuotiaan poikansa Walfrid Leo-

Magnus von Wrightin maalaus Högforsista vuodelta 1865

Ruukinkartano nykyisellään puiston puolelta kuvattuna

pold Bremerin Högforsiin valvomaan omistajan etuja. Näin Walfrid Bremeristä tuli ruukinkartanon ensimmäinen asukas. Tällä ensimmäisellä päärakennuksella ei ollut kuitenkaan onnea, sillä vain viisi vuotta se ehti seistä ylväänä ruukinmäellä, kun se paloi.

Joseph Bremer, joka v:sta 1852 alkaen oli itse ryhtynyt johtamaan ruukin toimintaa, rakennutti välittömästi uuden päärakennuksen. Näin näki päivänvalon toinen ruukinkartano ns. "Bremerin huvila". Se valmistui v. 1858 ja täyttää siten tänä vuonna 100 vuotta. Ruukin patruuna asui itse silloin vielä Jokioissa, mutta myytyään v. 1860 Jokioisten tilukset ja ruukin pojilleen Walfridille ja Casimirille Joseph Bremer muutti saman vuoden lopulla Högforsiin rakentamaansa päärakennukseen.

Neljäntoista vuoden ajan kuolemaansa saakka Bremer tästä nyt 100-vuotiaasta rakennuksesta käsin loi perustan sille suurteollisuuslaitokselle, joka on laajentumistaan laajentunut ruukinkartanon etelänpuoleiseen laaksoon.

Ruukinkartano oli alunperin kaksisikerroksinen komea rakennus ja se on ulkonäöltään säilynyt melkein entisellään. Tämän voi todeta vertaamalla nykyisen rakennuksen ulkonäköä maalaukseen, jonka Magnus von Wright rakennuksesta ja sen lähiympäristöstä v. 1865 maalasi. Alkuperäinen taitekatto on oikaistu. Etelänpuoleiseen päätyyn on lisätty katettu kuisti ja paria ikkunaa on suurennettu. Muuten on rakennuksen ulkonäkö entisellään.

Talo on yhä edelleen asuintalona. Siinä on neljä virkailija-asuntoa. Taloa on sisältä uudistettu useampaankin kertaan varustamalla se mm. keskuslämmityksellä.

Vanhosten vaahteroiden ympäröimänä seisoo 100-vuotias ruukinkartano muistuttamassa meitä Högforsin Tehtaan alkuaajoista.

Retkeläisiä Keimiötunturin huipulla

Lapinkävijöitä

Hallan marttojen kesäretki ulottui tällä kertaa Lappiin saakka. Koska useimmat martoista ovat perheenäitejä, oli Lapin matka tehtävä mahdollisimman lyhyessä ajassa. Siihen varattiinkin vain yksi elokuinen viikko. Perillä lähellä Pallastunturia kohoavan Keimiötunturin rinteessä sijaitsevan NNKY:n majan tuntumassa ehdittiin olla sentään neljä päivää. Retkeä suosi suotuista sää, joten jo ensimmäisenä päivänä voitiin kokeilla kuntoa kiipeämällä Keimiön huipulle 600 metrin korkeuteen. Suuri porolauma kierteli kuin tilauksesta tunturin kupeessa pitkät tovet tarjoten retken filmaajalle rouva Weckmanille ja muille kuvaajille mitä parhaimman kuvauskohteen. Pallastunturin ja — kuten tuntui — koko Lapin mahtava maasto levittäytyi ympärillä silmäkantamattomiin. Ei ihme, että jäkälällä levättäessä jo pohdiskeltiin, milloin ja miten päästäisiin tänne pohjoiseen joskus toistekin. Lapin kuume osoitti selvästi oireitaan. Koivuvyöhykkeessä keitettiin pakikikahvit, jotka tuntuivat olevan aivan erikoista laatua. Järven rannalla höyryävä sauna pehmitti illan

tullen hieman kangistuneet jäsenet.

Seuraavien päivien ohjelmaan kuului tutustuminen Pallastunturin maastoon ja hotelliin. Harmaa pilvi oli ottanut Taivaskeron huipun haltuunsa. Tikkupullat ja nuotiomakkarat paistettiin aitoon eräretkityyliin. Jotkut halusivat koetella kuntoa ja lähtivät jalkapatikassa takaisin seuraten Pallas—Ylläksen viitoitettua polkua Sammaltunturille saakka ja suunnistaen sieltä Keimiölle. Kahdet kahvinkeitot tämä 20 km:n taival vaati.

Neljän päivän aikana ehdittiin vielä toistamiseen nousta Keimiön huipulle, jossa porolauma jatkoi liikehtimistään, helmenharmaa kiiruna tepasteli kivilouhikossa ja kapustarinta kaula ojossa huuteli etelän matkaajille. Käytiin tutustumassa myös Keimiönien kuuluihin kalaaittoihin, joista käsin Muonion talolliset ovat aikoinaan syksyisin talven kalansa saaneet.

Ihmeen paljon tuntui mahtuvan yhteen elokuiseen viikkoon, joka kotona olisi vierähtänyt huomaamatta toisten viikkojen jatkona, mutta nyt muodostui ikimuistettavaksi elämykseksi.

KULTAMITALIMIES

Voikan klubilla lokakuun 16 p:nä järjestetyssä tilaisuudessa sai vesivahti Kalle Palonen Voikan ulkotyöosastolta vastaanottaa yhtiön kultaisen ansiomerkin 50-vuotisesta palveluksesta. Merkin kiinnitti hänen rintapieleen isännöitsijä Curt Cedercreutz, joka samalla kiitti Palosta puolivuosisataisesta uskollisesta uurastuksesta yhtiön hyväksi. Tilaisuudessa, joka päättyi kahvitarjoiluun, olivat lisäksi läsnä Voikan tehtaan konttoripäällikkö Aunis K. Kantonen ja Kuusankosken tehtaitten ulkotyöosaston päällikkö Hjalmar Ruth.

Pitkäaikaisesti palvelleita

ARTTUR NUMMELIN

koneenhoitaja Kymin paperitehtaalta tulee 24. 11. olleeksi 50 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 12. 8. 1891 Valkealassa ja tullut 1. 9. 1905 työhön Kymin selluloosatehtaalle. Oltuaan pari vuotta poissa yhtiöstä hän palasi 4. 3. 1910 takaisin, sillä kertaa Kymin paperitehtaalle paperikoneelle. Käytyään läpi kaikki asteet paperikoneella hänet nimitettiin v. 1917 paperikoneenhoitajaksi, jona hän on siis ollut yhtäjaksoisesti hieman yli 40 vuotta.

BERNHARD PAAVOLA

vuoromestari Kymin paperitehtaalta tulee 17. 11. olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 13. 9. 1895 Vehkalahdella. 7. 8. 1917 hän tuli työhön Kymin ulkotyöosastolle,

Arttur Nummelin

mistä v. 1920 siirtyi Kymin paperitehtaalle. Työskenneltyään kaikissa eriammateissa paperikoneella hänet nimitettiin 15. 9. 1925 koneenhoitajaksi. Vuoromestarina hän on toiminut vuodesta 1936 lähtien sekä yankee- että fourdrinier-puolella eli siis Kuusaan ja Kymin paperitehtailla.

EDVARD NIEMINEN

paksulevyseppä Kymin korjauspajalta tulee 26. 11. olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 23. 9. 1894 Artjärvellä. V. 1917 hän tuli Kymin rakennusosastolle isänsä apulaiseksi muuraustöihin ja siirtyi sieltä Kymin höyryosastolle, mistä käsin kävi lämmittäjän kurssin Mikkelissä. Kymin korjauspajalle hän siirtyi v. 1922 ja työskentelee siellä edelleenkin.

Benhard Paavola

Merkkipäiviä

KUUSANKOSKEN TEHTAAT

ABEL KANTANEN

mittamies Kymin ulkotyöosastolta täyttää 60 vuotta 27. 11. Hän on syntynyt Uudellakirkolla. Käytyään koulunsa hän työskenteli pari vuotta liikealalla. 31. 9. 1919 hän tuli yhtiömme palvelukseen Kymin ulkotyöosastolle hiomapuitten nostolle, mistä siirtyi vastaavaan työhön Saksanaholle. Vuonna 1920 hänet nimitettiin puutavaravastojen työnjohtajaksi ja v. 1937 puutavaran vastaanottajaksi, jossa toimensa on edelleenkin.

AILI KAUKOLA

siivooja Kymin selluloosatehtaalta täyttää 60 vuotta 27. 11. Hän on syntynyt litissä ja tullut yhtiömme palvelukseen 19. 1. 1942 Kuusaan paperitehtaalle. Oltuaan sittemmin työssä eräillä muilla osastoilla hän siirtyi v. 1946 Kymin selluloosatehtaalle vaakaajaksi ja työskentelee nykyisin samalla tehtaalla siivoojana.

ANTTI AHLROTH

koneenhoitaja Voikan paperitehtaalta täyttää 60 vuotta 5. 12. Hän on syntynyt Jämsässä ja tullut yhtiön palvelukseen 15. 7. 1925 Voikan paperitehtaalle, missä onkin koko ajan työskennellyt lukuun ottamatta lyhyttä aikaa Kuusaan voimalaitosrakennuksella.

Abel Kantanen

Antti Ahlroth

Kaarlo Mäkinen

KAARLO MÄKINEN

koneiden korjaaja Voikan rakennusosastolta täyttää 60 vuotta 18. 12. Hän on syntynyt Luumäellä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli v. 1926 Voikan rakennusosastolle työskenneltyään sitä ennen metallialalla eri työnantajien palveluksessa. Hänen monipuolista ammattitaitoaan on jatkuvasti tarvittu rakennusosaston koneasioissa.

LEMPI SOHLSTEN

siivooja Voikan höyryosastolta täyttää 60 vuotta 18. 12. Hän on syntynyt litissä ja tullut yhtiömme palvelukseen 28. 8. 1924 Voikan paperitehtaalle. Oltuaan sittemmin työssä erällä muilla osastoilla hän siirtyi 7. 11. 46 siivoojaksi Voikan höyryosastolle ja 22. 4. 54 lähtien hän on työskennellyt saman osaston konttorin siivoojana.

ARVO HÖLSÄ

vedenpuhdistuslaitoksen hoitaja Kymin paperitehtaalta täyttää 50 vuotta 13. 11. Hän on syntynyt Valkealassa ja tullut yhtiön palvelukseen 11. 9. 1924 Kuusaan ulkotyöosastolle, mistä v. 1925 siirtyi Kymin korjauspajalle. Työskenneltyään sittemmin pari vuotta Kymin rakennusosastolla ja vuosina 1934—43 voitelijana Kymin puuhio-

mossa hän oli voima-aseman hoitajana, kunnes 28. 11. 55 tuli nykyiseen toimeensa.

EINO HOKKANEN

voimalaitoksen päivystäjä Kymin sähköosastolta täyttää 50 vuotta 18. 11. Hän on syntynyt myllärin poikana Ristiinan pitäjän Kaitakoskella. V. 1911 muutti isä Hokkanen Kymintehtaalle, minne muu perhe tuli pari vuotta myöhemmin. Eino Hokkanen on ollut yhtiön palveluksessa vuodesta 1923 lähtien, jolloin hän 14-vuotiaana tuli selluloosatehtaan laboratorioon näyttöotajaksi. Kaksi vuotta myöhemmin hän siirtyi korjauspajalle viilaajanoppilaaksi ja työskenteli vuodesta 1929 lähtien viilaajana. Vuosina 1931—38 hän oli valkaisijana Kuusankosken selluloosatehtaalalla, mutta siirtyi sitten takaisin korjauspajalle, missä talvi- ja jatkosotia lukuun ottamatta oli viilaajana vuoteen 1949. Tällöin hän tuli Kuusankosken voimalaitokselle ja nimitettiin v. 1952 voimalaitoksen päivystäjäksi. Hokkanen oli nuoruusvuosinaan innokas urheilumies ja filatelisti. Myöhemmin hänen innostuksensa on kohdistunut etupäässä kuvaamataiteeseen. Hän on Kuusankosken Taideseuran perustajajäsen ja ensimmäinen puheenjohtaja ja kuuluu nykyisin seuran joh-

tokuntaan. Niin ikään hän on Kuusankosken kauppalan taiteenostotoimikunnan jäsen ja kuului aikaisemmin kauppalan musiikki- ja taidelautakuntaan. Hän on ollut piirustuksen opettajana Kuusankosken työväenopistossa. Lisäksi mainittakoon, että hän on Kuusankosken Puhdin vapaajäsen sekä Kuusankosken työväenyhdistyksen jäsen.

PAULI KORPELA

uudestaanrullaaja Kymin paperitehtaalta täyttää 50 vuotta 23. 11. Hän on syntynyt litissä. Yhtiön palvelukseen hän tuli 17. 9. 1926 Kuusaan ulkotyöosastolle. Oltuaan sittemmin useita vuosia Kymin rakennusosastolla ja Kuusaan sahallä hän siirtyi 6. 7. 46 Kymin paperitehtaalle työskennellen ensin hollanteriosastolla ja seuraavasta vuodesta lähtien voitelijana. Nykyisessä toimeensa hän on ollut 3. 3. 56 lähtien.

PAULI HEINO

trasselinpesijä Kuusaan paperitehtaalta täyttää 50 vuotta 25. 11. Hän on syntynyt litissä ja tullut yhtiömme palvelukseen 6. 6. 1922 Kymin ulkotyöosastolle. Työskenneltyään sittemmin Kuusaan sahallä, Kymin rakennusosastolla ja Kuusaan voimalaitosrakennuksella hän siirtyi nykyiseen toimeensa 22. 2. 57.

Arvo Hölsä

Eino Hokkanen

Pauli Korpela

Pauli Heino

Einari Hasu

Eino Pessa

Veikko Vainio

Einar Askola

EINARI HASU

viitelija Voikan puuhiomolta täyttää 50 vuotta 14. 12. Hän on syntynyt Valkealassa ja tullut yhtiömme palvelukseen v. 1927. Työskennellyään ensin eräillä muilla osastoilla hän tuli v. 1949 Voikan puuhiomolle.

EINO PESSA

viilaaja Voikan korjauspajalta täyttää 50 vuotta 15. 12. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 20. 6. 1936 viilaajan oppilaaksi Voikan korjauspajalle, missä edelleenkin työskentelee tehtävänään puuhiomon koneiden kunnossapito.

VEIKKO VAINIO

rullapakkari Kymin paperitehtaalta täyttää 50 vuotta 16. 12. Hän on syntynyt litissä ja tullut yhtiön palvelukseen 25. 9. 1922 Kuusaan ulkotyöosastolle, mistä vuonna 1927 siirtyi Kuusaan sahalle ja sieltä seuraavana vuonna raitiotieosastolle vaihdemieheksi. Oltuaan sittemmin muutamia vuosia Voikan uutisrakennusosastolla hän tuli v. 1950 nykyiseen toimeensa.

EINAR ASKOLA

puiden latoja Kymin puuhiomolta täyttää 50 vuotta 18. 12. Hän on syntynyt

nyt Viipurissa ja tullut yhtiömme palvelukseen 18. 5. 1936 Voikan rakennusosastolle. Työskennellyään Voikkaalla myös selluloosatehtaalla hän siirtyi v. 1938 Kymin rakennusosastolle. Oltuaan sittemmin työssä eräillä muillakin osastoilla hän tuli v. 1955 Kymin puuhiomoon puiden latojaksi ja on tässä toimessa edelleenkin.

HÖGFORSIN TEHDAS

DANIEL PIONKOUWSKIJ

rakennustyöntekijä rakennusosastolta täyttää 60 vuotta 18. 12. Hän on syntynyt Venäjällä. Tehtaan palvelukseen hän tuli 10. 5. 54 rakennusosastolle, missä edelleenkin työskentelee.

OLGA SJÖHOLM

siivooja liesiosastolta täyttää 50 vuotta 26. 11. Hän on syntynyt Ul. Pyhäjärvellä ja tullut tehtaan palvelukseen 13. 4. 55 samaan toimeen, missä nykyisinkin on.

HELLÄ VENDELIN

pakkaaja varastosta täyttää 50 vuotta 1. 12. Hän on syntynyt Ul. Pyhäjärvellä ja tullut 19. 7. 40 työhön varastoon, missä nykyisin toimii pakkaajana.

JUANTEHDAS

REINO TUPPURAINEN

autonasentaja täyttää 50 vuotta 9. 12. Hän on syntynyt Juankoskella. Tehtaan palveluksessa hän on sotapalvelusaikojen lukuun ottamatta ollut yhtäjaksoisesti 8. 10. 1923 alkaen. Suurimman osan palvelusajastaan hän on ollut työssä korjauspajassa, ensin viilaajana ja sitten autonasantajana. Hän on suorittanut ali-, maa- ja moottorialikonemestarikurssit. Tuppurainen on ollut Juantehtaan kansakoulun johtokunnassa yli 10 vuotta toimien varapuheenjohtajana sekä 7 vuotta puheenjohtajana. Hän on saanut Keskuskaupakamarin ansiomerkin 20 vuoden palveluksesta sekä yhtiön 25-vuotisansio-merkin.

METSÄOSASTO

FELIKS HONGISTO

Keski-Suomen hoitoalueen piirityönjohtaja Saarijärvellä täytti 60 vuotta 2. 11. Hän on syntynyt Jalasjärvellä. Valmistuttuaan v. 1922 metsäteknikoksi Tuomarniemen metsäkoulusta hän tuli samana vuonna yhtiömme palvelukseen toimien aluksi työnjohtajana Saarijärven piirissä. Piirityönjohtajaksi hänet nimitettiin 15. 6. 28 ja piiriesi-

Daniel Pionkouwskij

Reino Tuppurainen

Feliks Hongisto

Tuomas Pursiainen

Artturi Oinonen

mieheksi Saarijärven hoitopiiriin 1. 12. 46. Uuden piirijaon yhteydessä v. 1950 Saarijärven hoitopiiri lakkautettiin, jolloin Hongisto samalla paikalla jälleen ryhtyi hoitamaan piirityönjohtajan tehtäviä. Monet kauniit jäljet Saarijärven piirin metsissä kertovat siitä uutterasta työstä, jota Hongisto on suurella innostuksella suorittanut. Hänen erikoisharrastuksiinsa on kuulunut ampumarheilu. Kymin Oy:n ansiomerkin 25-vuotisesta palveluksesta hän sai 6. 1. 1950.

TUOMAS PURSIAINEN

piirityönjohtaja täyttää 60 vuotta 16. 12. Pielavedellä. Valmistuttuaan metsätekniikoksi Rovaniemen metsäkoulusta v. 1924 hän toimi vuoteen 1927 Keski-Suomen Metsäosakeyhtiössä. Oltuaan sen jälkeen yhtiömme palveluksessa Lapinlahdella vuosina 1927—31 hän suoritti yksityiskauppakoulun ja Keskusmetsäseura Tapion metsänparannuskurssin. Vuosina 1932—33 hän oli Keskusmetsäseura Tapion palveluksessa ja palasi sitten takaisin yhtiömme piiripäällikön apulaiseksi Pohjois-Karjalaan. Sieltä hän v. 1934 siirtyi piirityönjohtajaksi yhtiömme Savon hoitoalueen Saarelan piiriin, ja nykyisessä toimessaan saman hoitoalueen Heinämäen piirin piirityönjohtajana hän on

Jaakko Pöyhönen

Arvi Weide

ollut vuodesta 1947 lähtien. Hänen tehtäviinsä on kuulunut omien metsien hoito ja puutavaran ulosotto omista sekä ostometsistä. Pursiainen on ollut jäsenenä taksoitus- ja tutkijalautakunnissa ja kuuluu Heinämäen Puhelinosuuskunnan hallitukseen. Hänen erikoisharrastuksiaan on ollut metsäurheilutoiminta, jonka alan kilpailuissa hän v. 1954 saavutti valtakunnan mestaruuden veteraanisarjassa.

ARTTURI OINONEN

Keski-Suomen hoitoalueen konttoripäällikkö täyttää 50 vuotta 9. 11. Jyväskylässä. Hän on syntynyt Karstulassa maanviljelijän poikana. Käytyään Saarijärven maanviljelyskoulun hän tuli v. 1927 yhtiömme palvelukseen työskennellen ensin metsätyönjohtajana Kivijärven ja vuodesta 1935 Suolahden piirissä. V. 1939 hänet otettiin konttoristiksi hoitoaluekonttoriin, jossa hän on 1. 11. 46 lähtien toiminut konttoripäällikkönä. Ahkeruudellaan, tarmokkuudellaan ja järjestelykyvyllään hän on luonut itselleen nykyisen asemansa yhtiössämme. Hän sai yhtiön ansiomerkin 25-vuotisesta palveluksesta v. 1953.

ARVI WEIDE

työnjohtaja täyttää 50 vuotta 11. 11. Suonenjoella. Hän on syntynyt Rauta-

Irma Långström

lammilla talollisen poikana. Jo nuoruuskaisena hän oli tilapäisesti yhtiömme palveluksessa ja vakinaiseksi tultuaan hänet nimitettiin 1. 1. 1933 nuoremaksi sekä 26. 10. 46 vanhemmaksi työnjohtajaksi. Ahkerana ja taitavana työnjohtajana hän on saanut esimiestensä tunnustuksen osakseen.

JAAKKO PÖYHÖNEN

piirityönjohtaja täyttää 50 vuotta 16. 11. Nurmeksessa. Hän on syntynyt Heinävedellä. 1. 10. 1926 hän tuli Halla Ab:n palvelukseen jakomieheksi ja siirtyi asevelvollisuutensa suoritettuaan v. 1929 Kymin Oy:n palvelukseen. Oltuaan 1. 5. 31—31. 5. 32 välisenä aikana Hackman & Co:n palveluksessa hän palasi 1. 6. 32 takaisin yhtiömme laiva- ja jakomieheksi. 1. 10. 35 hän sai nimityksen Pohjois-Karjalan hoitoalueen työnjohtajaksi asuinpaikkanaan Nurmes ja 1. 10. 45 seurasi nimitys Nurmeksen piirin piirityönjohtajaksi, jona hän on edelleenkin. Hän on suorittanut piirityönjohtajakurssin Sippolan metsäkoulussa v. 1949. Kymin Oy:n ansiomerkin 25-vuotisesta palveluksesta hän sai 6. 1. 55. Taitavana ja uutterana metsäammattimiehenä sekä luonteeltaan rehellisenä ja oikeudenmukaisena hän on saavuttanut sekä esimiestensä että alaistensa kuin myös metsänmyyjien luottamuksen.

IRMA LÄNGSTRÖM

(o.s. Pietarinen) konttoristi Joensuun mesäkonttorissa täyttää 50 vuotta 6. 12. Tyttökoulun käytyään hän tunsikin kiinnostusta liikealaan ja kävi kauppakoulun. Sen jälkeen hän palveli eri liikkeissä ja toimistoissa, kunnes 9. 7. 42 tuli konttoristiksi yhtiömme Joensuun metsäkonttoriin. Kun konttori keväällä 1943 siirrettiin Sortavalaan, ei hän perheasioitensa vuoksi voinut seurata mukana, mutta kun konttorin kotimatka mainittuun kaupunkiin muodostui vain evakkomatka ja paluu Joensuuhun jouduttiin suorittamaan jo syksyllä 1944, sai rva Långström tilaisuuden 1. 11. 44 palata entiseen toimeensa yhtiömme palvelukseen. Siitä lähtien hän on yhtäjaksoisesti ja uskollisesti uurastanut metsäkonttorin monitahoisissa tehtävissä. Vastuuntuntoisesti ja ripeästi hän käy käsiksi kaikkiin saamiinsa tehtäviin ja huumorintajuisella sekä valoisalla mielenlaadullaan tartuttaa ympäristöönsä esimerkillisen työpaikkailmapiiriin.

Uintiharrastuskilpailut

KUUSANKOSKEN TEHTAAT

IX uintiharrastuskilpailu Kuusankosken tehtailla suoritettiin 28. 6.—24. 8. välisenä aikana. Epäedullisista sääsuhteista johtuen jäivät tulokset varsinkin Voikkaalla huomattavasti heikommiksi kuin edellisenä kesänä. Suorituksia kertyi Kymintehtaalla 4.183 (edellisenä vuotena 4.536) jakaantuen eri uintipaikkojen kesken seuraavasti: urheilukentän ranta 2.409 (1.746), Sääksniemi 914 (1.377), Kuusaanniemi 448 (465) ja Kymenranta 412 (948). Arvontaan oikeuttavia kortteja palautettiin kaikkiaan 135 (134), joista miesten 50 (49), naisten 19 (21), vaimojen 19 (16), 12—17-v. tyttöjen 18 (20), 7—11-v. tyttöjen 10 (12), 12—17-v. poikien 15 (11) ja 7—11-v. poikien 4 (5). Viiden arvan vaatimuksen eli vähintään 6.000 m ui 65 (72) osanottajaa ja 7 (8) heistä saavutti maksimituloksen 11.600 m. Osanottajia oli yhteensä 196 (231).

Voikkaalla oli suorituksia 3.812 (5.043), joista Kymenrannan uimassa 3.094 (4.189) ja Sompasen uimassa 718 (854). Kilpailuun osallistui 215 (250) henkilöä ja näistä ui arvontaan oikeuttavan matkan eli vähintään 1.000 m 130 (149).

Parhaat tulokset eri sarjoissa olivat seuraavat:

Kymintehtas

Miehet: 1) Jouko Helenius, Ky.pap., 11.6000 m. 2) Kaino Kanerva, Kuu.pap., 11.200. 3) Leo Toukkari, rak.os., 10.800. 4) Leo Hokkanen, kuljetusos., 10.200. 5) Kalevi Salmi, kuljetusos., 10.000. 6) Antti Rämä, kuljetusos., 8.200. 7) Kauko Laakso, Ky.pap., 8.000. 8) Pentti Nokelainen, sell., 7.600. 9) Tauno Vähänen ja Emil Vuorela, Ky.pap., 7.000. 11) Timo Laine, sell., Mauri Nygrén, sähköos., Usko Paljakka, kuljetusos., ja Pertti Tuviala, Ky.pap., 6.200. 15) Markku Tuviala, rak.os., Veikko Pasi ja Raimo Perälä, Ky.pap., sekä Matti Suominen, sähköos., 6.000.

Naiset: 1) Anna-Liisa Nieminen, höyryos., 11.000 m. 2) Sievä Rinne, höyryos., 10.400. 3) Lyyli Marttila, sell., 7.000. 4) Eeva Railo ja Aune Tuviala, Ky.pap., 6.400. 6) Seija Partanen, Ky.pap., 6.200. 7) Vilma Siro, päälab., ja Elli Tuukkainen, talousos., 4.600. 9) Aune Kantanen, rak.os., ja Albertina Laitinen, sell., 3.600. 11) Eeva Loisa, Ky.pap., ja Kerttu Virtanen, päälab., 2.600.

Vaimot: 1) Lilli Kirvesniemi, ja Salli Perätalo, ulkotyöos., 11.600 m. 3) Sievä Pokki, rak.os., 11.200. 4) Julia Salmi, kuljetusos., 10.000. 5) Salli Qvick, sähköos., 9.600. 6) Annikki Lukander, Kuu.pap., 9.200. 7) Mirja Rusi, talousos., 9.000. 8) Kerttu Rainio, Ky.pap., ja Terttu Vathén, asunto-os., 8.600. 10) Mirjam Laine, Ky.pap., 7.600. 11) Elna Lakka, kuljetusos., 6.400. 12) Lilli Karlsson, Ky.korj., 6.000.

Tytöt 12—17 v.: 1) Sirkka-Liisa Väärälä, sell., 11.400 m. 2) Paula Toukkari, Ky.pap., 10.200. 3) Tuija Jokinen, Ky.korj., 9.600. 4) Seija Railo, Ky.pap., 7.000. 5) Brita Talvinen, Ky.pap., ja Greta Hokkanen, kuljetusos., 6.400. 7) Helena Rusi, talousos., ja Pirjo Kallio, sell., 6.200. 9) Marja Oksanen, Ky.pap., ja Sinikka Silvonen, sell., 6.000.

Tytöt 7—11 v.: 1) Marja-Liisa Pasi, ulkotyöos., 11.400 m. 2) Tuula Rämä, kuljetusos., 9.200. 3) Marja-Liisa Ojanen, rak.os., 8.400. 4) Leena Seppälä, rak.os., 7.800. 5) Anja Perätalo, ulkotyöos., 7.400. 6) Tarja Pallaskallio, rak.os., 7.200. 7) Ulla Rökköläinen, sell., 6.000.

Pojat 12—17 v.: 1) Juhani Tuviala, rak.os., Veikko Helenius, varasto, Juhani Saulila, rak.os., ja Lasse Tuviala, rak.os., 11.600 m. 5) Leo Nikulainen, rak.os., 8.200. 6) Teuvo Laakso, sell., 7.200. 7) Jouko Backström, rak.os., 7.000.

Pojat 7—11 v.: 1) Alpo Pallaskallio, rak.os., 10.800 m. 2) Urpo Kantanen, höyryos., 9.800. 3) Kari Seppälä, rak.os., 8.200. 4) Jorma Kanerva, Kuu.pap., 6.100.

Työpaikkaurheilutoimikunnan suoritettaman arvonnän perusteella ja kautuivat lomapalkinnot seuraavasti: Naiset: Eeva Railo, Ky.pap., ja Vilma Siro, päälab. Varalle: Ida Aholin, Kauppa Oy., ja Lyyli Marttila, sell. — Vaimot: Julia Salmi, kuljetusos., sekä Mirjam Laine ja Kerttu Rainio, Ky.pap. Varalle: Sievä Pokki, rak.os., Terttu Vathén, asunto-os., ja Terttu Karjalainen, Ky.pap. — Miehet: Kauko Laakso, Ky.pap., Aimo Hakkarainen, Ky.korj., Matti Suominen, sähköos., ja Emil Vuorela, Ky.pap. Varalle Leo Toukkari, rak.os., Jouko Helenius, Ky.pap., ja Kalevi Salmi, kuljetusos.

Esinepalkinnot nuorten sarjoissa joutuivat arvonnassa seuraaville:

Manan majoille

Syyskuun 11 pnä kuoli Kuusankoskella työnjohtaja Toivo Alfred Sarnala 60 vuoden ikäisenä. Ollessaan mainitun päivän iltana kirkkoneuvoston ja kirkkohallintokunnan yhteisessä kokouksessa hän sai kesken puheenvuoronsa sydänhalvauksen, joka aiheutti kuoleman.

Työnjohtaja Sarnala oli syntynyt 26. 1. 1898 Iitissä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 25. 5. 1914 Kymin paperitehtaalle. Oltuaan väliillä lyhyen aikaa Kotkan tukinostoyhtiön palveluksessa hän meni Lahden kotiteollisuuskouluun, ja suoritettuaan sitten asevelvollisuutensa hän palasi 1. 6. 20 takaisin yhtiöön työnjohtajaksi Voikan ulkotyöosastolle. Tasan vuoden kuluttua hän siirtyi työnjohtajaksi Voikan sahalle ja sieltä 1. 6. 23 puutavaran mittaajaksi ja työnjohtajaksi Kuusaan sahalle. Syksystä 1956 lähtien hän hoiti vastaavia tehtäviä Saksanahon lautatarhalla. Viime vuoden joulukuun 11 pnä Sarnala tuli palvelleeksi Kymin Osakeyhtiötä 40 vuotta. Koko Kuusankoskella oloaikansa hän oli aktiivisesti mukana seurakuntaelämässä kuuluen aikaisemmin kirkkovaltuustoon ja myöhemmin kirkkohallintokuntaan. Poismennyttä jäivät lähinnä suremaan puoliso sekä poika ja miniä ynnä veljet ja sisaret perheineen.

Tytöt 12—17 v.: Seija Railo, Ky. pap., Pirjo Kallio, sell., Arja Borg, kuljetusos., ja Marja Oksanen, Ky. pap. — Tytöt 7—11 v.: Anja Perätalo, ulkotyösos., ja Tuula Korhonen, Ky. korj. — Pojat 12—17 v.: Seppo Huuhilo, sell., Teuvo Laakso, sell., ja Ossi Tuukkanen, talousos. — Pojat 7—11 v.: Jorma Kanerva, Kuu.pap.

Lisäksi saavat kunkin sarjan kolme parasta tuloksen perusteella palkinnon.

Voikka

Miehet: 1) Lasse Knapp, puuhiomo, Jan Krzywacki, paperitehdas, Wäinö Lehtinen, korjauspaja, ja Kalevi Palander, puuhiomo, 11.600 m. 5) Erkki Gröndahl, korjauspaja, 11.400. 6) Urho Kelkkanen, sähköos., 10.000. 7) Veikko Lehtinen, höyryos., ja Aatu Sipiläinen, korjauspaja, 9.400. 9) Erkki Aalto, kuljetusos., 8.000. 10) Aarno Joutjärvi ja Juhani Kvist, puuhiomo, 7.600. 12) Heikki Torniainen, sähköos., ja Jorma Virtanen, paperitehdas, 7.400. 14) Kaarlo Lahtinen, rautatie, 7.200. 15) Viljo Laine, paperitehdas, 7.000. 16) Erkki Raschka, selluloosatehdas, 6.400. 17) Markku Sihvola, rak.os., ja Rauno Storhammar, korjauspaja, 6.200. 19) Pekka Oksanen, korjauspaja, ja Vilho Laakkonen, paperitehdas, 6.000.

Naiset: 1) Rauha Karhunen, höyryos., 9.200 m. 2) Anneli Kansikas, paperitehdas, 5.000. 3) Vera Aalto, puuhiomo, 4.600. 4) Eila Puljava, karbiditehdas, 3.800. 5) Aira Suur-Nuuja, paperitehdas, 3.000.

Vaimot: 1) Elsa Krzywacka, paperitehdas, 10.600 m. 2) Sirkka Kelkkanen, sähköos., 10.200. 3) Hilka Rajajärvi, ulkotyösos., 8.400. 4) Ruth Ruusunen, paperitehdas, ja Lahja Sulkanen, puuhiomo, 7.400. 6) Hilka Tiilinen, paperitehdas, 7.000. 7) Aili Koskinen, puuhiomo, 6.600. 8) Kerttu Ukkonen, rak.os., 6.400. 9) Salme Torniainen, sähköos., 6.200. 10) Helmi Laine, karbiditehdas, ja Annikki Koste, korjauspaja, 6.000.

Tytöt 12—17 v.: 1) Marja Lehtinen, höyryos., 10.800 m. 2) Milka Krzywacka, paperitehdas, 10.000. 3) Raii Ronkainen, kuljetusos., 7.600. 4) Marjatta Salonen, ulkotyösosasto, 7.200. 5) Sirpa Kelkkanen, sähköos., 6.800. 6) Riitta Johansson, talousos., 6.600. 7) Anja-Liisa Salonen, selluloosatehdas, 6.400. 8) Terttu Simola,

kuljetusos., 6.200. 9) Pirkko Koskinen, puuhiomo, 6.000.

Tytöt 7—11 v.: 1) Eeva-Kaarina Joutjärvi, kuljetusos., 11.400 m. 2) Virpi Lahtinen, rautatie, 9.200. 3) Tuula Kauppinen, korjauspaja, 9.000. 4) Kaisu Valtonen, puuhiomo, 7.800. 5) Eeva Tammilehto, puuhiomo, 7.600. 6) Anja Taari, karbiditehdas, 6.800. 7) Pirkko Sulkanen, selluloosatehdas, ja Sirkka Heimonen, höyryos., 6.200. 9) Sirkka-Liisa Peltonen, rak.os., 6.050. 10) Liisa Marjatta Mouhu, rak.os., ja Eva Sulkanen, selluloosatehdas, 6.000.

Pojat 12—17 v.: 1) Tapani Joutjärvi, kuljetusos., 11.400 m. 2) Juha Tenhunen, puuhiomo, 7.400. 3) Kalevi Krzywacki, paperitehdas, 7.200. 4) Kari Halme, sähköos., 6.400. 5) Antti Storhammar, selluloosatehdas, 6.200. 6) Pentti Pirinen, puuhiomo, 6.000.

Pojat 7—11 v.: 1) Reijo Kelkkanen, sähköos., 10.000 m. 2) Kaarlo Lahtinen, rautatie, 9.000. 3) Hannu Horsma, höyryos., 7.600. 4) Eero Fagerlund, korjauspaja, 6.000.

Palkintolomista pääsivät arvannon perusteella osallisiksi seuraavat: Miehet: Sulo Jolkkonen, kuljetusosasto, Vilho Laakkonen, paperitehdas, ja Vallu Vainio, karbiditehdas, varalle Lasse Knapp, puuhiomo, ja Markku Sihvola, rak.os. — Naiset: Leena Pulliainen, puuhiomo, varalle Ilta Virta, rak.os. — Vaimot: Sirkka Kelkkanen, sähköos., ja Helmi Laine, karbiditehdas, varalle Aino Rajala ja Laila Mäkelä, korjauspaja.

Nuorten sarjoissa arvotut esinepalkinnot joutuivat seuraaville: Tytöt 12—17 v.: Raii Ronkainen, kuljetusosasto, Sirpa Kelkkanen, sähköosasto, Anja-Liisa Salonen, selluloosatehdas, Heljä Taavila, sähköos., ja Terttu Heimonen, höyryos. — Tytöt 7—11 v.: Virpi Lahtinen, rautatie, Eeva Tammilehto, puuhiomo, Pirkko Sulkanen, selluloosatehdas, Sirkka Heimonen, höyryosasto, Sirkka-Liisa Peltonen, rak.os., ja Eva Sulkanen, selluloosatehdas. — Pojat 12—17 v.: Juha Tenhunen, puuhiomo, Kalevi Krzywacki, paperitehdas, Kari Halme, sähköos., Antti Storhammar, selluloosatehdas, Pentti Pirinen, puuhiomo, ja Matti Rajajärvi, ulkotyösos. — Pojat 7—11 v.: Reijo Kelkkanen, sähköos., Eero Fagerlund, korjauspaja, ja Pekka Hyleh, karbiditehdas.

Salolaisten harrastusuinti

Harrastusuinti suoritettiin 28. 6.—17. 8. välisenä aikana. Uintipaikkoja oli kaikkiaan 7 eri tahoilla kauppalan ympäristössä. Suorituksia kertyi 486 kpl ja matkaa yhteensä 19.100 m. Palkintoloman voittivat arvonnassa Kaarin Lehto ja Antti Laiho. Parhaat tulokset:

Miehet: Matti Eskola 6.600 m, Esko Karanen 6.200, Antti Laiho 6.000, Antti Karanen 5.000, Pentti Suominen 3.150, Kari Suominen 2.600, Markku Paijola 2.200, Arvo Bang 1.350, Anto Leino 1.200 sekä Risto Koskinen, Olavi Vuorisaari, Vilho Heino ja Mauri Laaksonen 1.000 m.

Naiset: Kaarin Lehto 1.800 m, Maija Pusa ja Maire Viherkoski 1.200, Ilmi Åkerfelt ja Aino Aarnio 1.000 sekä Eila-Maija Koskinen 800 m.

Työssä olevien miesten vaimot: Ilona Suominen 7.600 m, Paula Bang 5.000, Irja Eskola 4.800 ja Kirsti Nieminen 4.400 m.

Tytöt: Tarja Nieminen 5.500 m, Sirkku Virtanen 3.700 ja Sirpa Virtanen 3.600 m.

Pojat: Seppo Eskola 9.600 m, Olli Suominen 7.400, Raimo Nieminen 5.700 ja Simo Virtanen 1.650 m.

Tehdas- ja liikelaitosten välisessä jalkapallokilpailussa selviytyi Salon tehdas voittajana.

Juantehtaan lentopallokilpailut

Juantehtaan osastojen välisestä lentopallomestaruudesta kamppailtaessa selviytyi voittajaksi viimevuotinen mestari, voiman ja varaston yhdistetty joukkue, joka nujersi kaikki vastustajansa. Toiseksi tuli korjauspaja hävittyään vain mestaruuden saavuttaneelle joukkueelle. Osastojen järjestys muodostui seuraavaksi: 1) Voima ja varasto 14 pistettä. 2) Korjauspaja 12 pist. 3) Kartonkitehdas 10 pist. 4) Rakennusosasto 8 pist. 5) Puuhiomo, naisjoukkue ja virkailijat, kukin 4 pist. 8) Maatalous 0 pistettä. Viimeksi mainitusta osastosta saivat kaikki muut luovutusvoiton. Voittaneessa joukkueessa pelasivat Ilmari Issukka, Erkki Karppinen, Erkki Kuosmanen, Kauko Roth, Jouko Tuppurainen ja Viljo Tuppurainen.

Voikka voitti jälleen yhtymämme jalkapallomestaruuden

Kuten lehtemme syyskuun numerossa mainittiin, oli yhtymämme jalkapallomestaruuskilpailujen alkusarjan ottelut saatu siihen mennessä loppuun suoritetuiksi ja loppusarjaan olivat selviytyneet I:stä lohokosta Voikka sekä II:sta lohokosta Högfors ja Kymintehdas.

Voikalla oli kaksi peräkkäistä mestaruutta nimissään, kun se syyskuun 10 p:nä erinomaisten sääolosuhteiden vallitessa asettui Kuu-sankosken pallokentällä Kymintehdasta vastaan. Voikan joukkueen kokoonpano maalivahdista lukien oli seuraava: Seppo Nurminen, Alpo Järvinen, Raimo Sipola, Pertti Peuhu, Lasse Varjonen, Paavo Smed, Kalevi Nummelin, Keijo Kaartinen, Mauri Pulliainen, Taisto Varjonen ja Reino Rautiainen. Kymintehdas pelasi vastaavasti seuraavassa kokoonpanossa: Heikki Ylikangas, Pentti Kuronen, Risto Aro, Lasse Kytö, Reino Väärälä, Ilmari Kahisaari, Rauno Ärling, Teuvo Turpeinen, Teppo ja Matti Frimodig sekä Ragnar Johansson. Ottelu muodostui varsin tasaväkiseksi ja ratkesi vain yhden maalin erolla Voikan hyväksi, jonka joukkue oli tasaisempi ja yhtenäisempi kuin Kymintehtaan joukkue. Siihenhän kuului 7 PaPe:n ja 4 Puhdin pelaajaa. Ensimmäinen maali oli Kymintehtaan ja sen teki Teppo Frimodig, kun aikaa oli kulunut vain 8 minuuttia. 15 min. kohdalla Voikan Nummelin yritti tuikata pallon Kymintehtaan pömpeliin, minne se sitten löysikin tiensä, tosin Kymintehtaan oman pelaajan jalasta kimmonneena. Ellei tätä "välikohtausta" olisi sattunut, maalia tuskin olisi syntynyt. Hyvistä yrityksistä ja eräistä herkullisilta näyttävistä tilanteista huolimatta ei maaleja ensimmäisellä pelijaksolla enempää tullutkaan, joten tauolle mentäessä peli oli tasan 1—1. Toisella puoliajalla Kymintehdas pani tuulemaan ja pallo pysyttelikin aluksi enim-

mäkseen Voikan kenttäpuoliskolla, mitä jo kolme kulmuriakin 7 minuutin sisällä todistaa. Toivottua tulosta ei tästä painostuksesta kuitenkaan ollut ja vähitellen kymin-tehtaalaisten ote alkoikin heiketä voikkaalaisten päästessä vuorostaan "niskan päälle". Mutta maaliin ampumisen taito ei tuntunut olevan heidänkään vahvimpia puoliaan ja niinpä näytti siltä kuin ottelun lopputuloksenakin tulisi olemaan tasapeli. 38 minuutin kohdalla Voikan onnistui kuitenkin Nummelinin ja Rautiaisen yhteistyön ansiosta saada johtomaali, joka myös takasi voiton Voikalle. Parhaiten pelaajien palkinnon saivat voikkaalaisista Pertti Peuhu ja Raimo Sipola sekä kymintehtalaisista Reino Väärälä ja Teppo Frimodig.

Ottelun tuomitsi Oiva Alho Kouvolasta.

Syyskuun loppupuolella saapui Högforsin joukkue Kymintehtaalte pelaten lauantaina 27.9. Kymintehdasta ja seuraavana päivänä Voikkaasta vastaan. Kumpikin ottelu päättyi vierailevan joukkueen häviöön, sillä Kymintehdas peittosi Högforsin 4—0 ja Voikka voitti sen 4—1.

Ensimmäisessä ottelussa Kymintehdas painosti lujasti ja avasi maalitilinsä 16 minuutin kohdalla Teppo Frimodigin annettua pallon Vallille

ja tämän edelleen Turpeiselle, joka ampui nahkakuulan voimalla verkon ylänurkkaan. 30 min. kohdalla Teppo Frimodig pökkäsi Ärlingin syötöstä tulleen pallon taitavasti päällään pömpeliin. Loppuminuuteilla Högforsilla oli herkullisia tilaisuuksia jopa tasoittaakin peli, mutta maaliin ampumisessa oli ilmeistä epäonnea. 2—0 oli siten puoliajan tulos. Se ei kuitenkaan lauttanut rautaruukkilaisia, jotka ottelua jatkettaessa kehittivät rai-suja hyökkäyksiä, niin että Kymintehtaan maali oli tuon tuostakin kiivaan pommituksen kohteena. Pallo osui milloin pysty- milloin taas poikkipuuhun, mutta ei mennyt sinne, minne se oli tarkoitettu. Kymintehdasta sen sijaan onnisti paremmin ja 42 min. kohdalla lepäsi pallo jälleen vastustajan verkossa Teppo Frimodigin toimitettua sen sinne Turpeisen mainiosta syötöstä. Vähän ennen loppuvihellystä Tepon velimies Matti laukaisi pallon pystytolppaan, mistä se ponnahti takaisin kentälle, mutta kohdalle sattunut Valli ei aikaillut, vaan potkaisi sen näppärästi samaan yläkulmaan, mutta verkon sisäpuolelle. Ottelu päättyi siten Kymintehtaan voittoon 4—0, mikä ei kuitenkaan ollut niin ylivoimainen kuin mitä numeroista voitaisiin päätellä. "Pytyn" saivat ottelusta Kymintehtaan Matti Frimodig ja Ilmari Kahisaari sekä Högforsin Hasse Österberg ja Erkki Saarinen.

Erotuomarina toimi Ossi Vainio Kouvolasta.

Mestaruuden voittanut Voikan tehtaan joukkue

Sunnuntaina ottivat sitten mittaa toisistaan Voikka ja Högfors. Heti ensi minuutilla oli Högfors yllättää, mutta ensimmäisen maalin sai kuitenkin Voikka Nummelinin ollessa sen "isänä". Aikaa oli kulunut vain viitisen minuuttia. Voikalla oli sen jälkeen neljä perättäistä kulmuria ja vapaapotku rangaistusalueen rajalta, mutta yrityksiä ei puuttunut Högforsiltakaan. Maaleja ei kuitenkaan ensimmäisellä pelijaksolla tullut lisää. Jatkossa Högforsilla oli vaaralliselta näyttänyt pistoyritys jo 5 min. kohdalla, mutta pallo hipoi läheltä ohi. 9 min. kuluttua Voikan Pulliainen sai kulmurin jälkitilanteesta pallon haltuunsa ja antoi sille oikean osoitteen. Kaartisen ja Nummelinin yhteistyön ansiosta tuli pian kolmaskin maali, jonka viimeksi mainittu varmisti. Högforsin ote alkoi tällöin herpaantua, ja kun Smed 28 min. kohdalla oli laukaissut pallon vapaapotkusta maaliin pallon osuttua ensin jonkun toisen pelaajan jalkaan ja harhautettua maalivahdin, oli Voikan voitto täysin selvä. Pari minuuttia ennen loppuvihellystä sai Högfors kuitenkin "kuparisen" rikki. Voikan maalivahti Nurminen torjui kyllä Larilan laukauksen osittain, mutta palautuspallon hivutti Högforsin Pihlqvist vartalollaan ohi Nurmisen. Voikka oli selviytynyt ottelusta voittajana maaliluvuin 4—1 ja saavuttanut siten kolmannen kerran perätysten yhtymän jalkapallomestaruuden. Samalla se sai kiertopalkinnon lopullisesti omakseen. Parhaina palkittiin Voikan Keijo Kaar-

tinin ja Paavo Smed sekä Högforsin Risto Tuominen ja Ossi Larila.

Tässä ottelussa hoiti erotuomarin tehtäviä Oiva Väärälä Kuusankoskelta.

Suunnistamiskilpailut

Kymenlaakson teollisuus- ja liikelaitosten sekä varuskuntien suunnistamiskilpailut pidettiin lokakuun 5. pnä Kuusankosken länsipuolisessa maastossa Kuusankosken ja Voikan tehtaitten huolehtiessa järjestelypuolesta. Ilmoittautuneita oli 213, joukossa kaikki Kymenlaakson parhaat suunnistajat. Joukkuekilpailussa oli isojen yksiköitten sarjassa paras Kouvolan varuskunta ja pienten yksiköitten sarjassa Utin Lennosto, joka sai omakseen kilpailtavana olleen kiertopalkinnon voitettuaan sen kolmannen kerran perätysten. Naisten ja nuorten sarjassa vei voiton A. Ahlström Oy, Karhula, Kymmin Oy:n Kuusankosken tehtaitten sijoituessa toiseksi.

Tuloksia:

M-sarja, matka 8,2 km: 1) P. Savolainen, Kouvolan Posti, 57.44. 2) P. Napari, Utin Lennosto, 58.50. 3) V. Hasu, Myllykosken Paperitehdas Oy., 59.47. 4) P. Nygren, Insuliitti, 1.00.43. 5) R. Meriö, Utin Lennosto, 1.00.48. Suomen varusmiesmestaruuden voittanut A. Riivari oli 11:s ajalla 1.08.18. 34) E. Erkinharju, Kymintehdas. 51) A. Taskinen, Voikan tehdas. 69) M. Luoto, Kymintehdas.

M-35-sarja, matka 8.2 km: 1) P. Ronkka, Kouvolan Poliisit, 1.04.01.

Vauhdikas tilanne Voikan ja Högforsin välisessä ottelussa

2) V. Himanen, Kuusankosken Alko, 1.05.07. 13) N. Alm, 15) Y. Kekki ja 20) H. Hänninen kaikki Kymintehdasta.

M-43-sarja, matka 8.2 km: 1) M. Mäkelä, Myllykosken Paperitehdas Oy., 1.16.59. 13) U. Kantola, Kymintehdas. 17) V. Nurminen, Voikan tehdas.

N-sarja, matka 5.7 km: 1) Tyyne Leskinen, A. Ahlström Oy., Karhula, 58.49. 5) Hely Luoto, 6) Marita Kataja ja 7) Else Kantola, kaikki Kymintehdasta.

M-18-sarja, matka 5.7 km: 1) M. Mäkelä, Myllykosken Paperitehdas Oy., 52.06. 5) P. Yrjölä, Kymintehdas.

Hallan urheilukuulumisia

Hallan kerholla syyskuun 17. pnä järjestetyssä tilaisuudessa ojensi konttoripäällikkö Jarl Ginman hopealusikan seuraaville yhtiön harastuskilpailuissa kunnostautuneille: Seija Andersson, Marjatta Erkkilä, Raili Jaakkola, Irja Kinnunen, Irma Korjus, Mirja Olsen, Lilli Olsson, Gösta Andersen, Elis Heijari, Teuvo Kärkkäinen, Voitto Myllärinen, Aulis Nuppola, Veikko Rakkola ja Mauri Tani. Puolet joukosta oli ensikertalaisia, joten innostus on lisääntynyt. Hihamerkin hyvästä hiihtosuorituksesta saivat Sölve Andersen, Matti Okker, Johannes Reponen, Tauno Räsänen ja Emil Wecksten. Kunniamaininta on annettava Matti Okkerille ja Johannes Reposelle, jotka ovat jo eläkeläisten kirjoissa. Matti Okker on suorittanut hihamerkin vaatimukset jo toisen kerran. Tilaisuudessa oli lisäksi elokuvaesitys ja kahvitarjoilu.

Hallan Tehtaitten uimakoulun promotiossa 30. 8. Aholansaaressa vihittiin uimamaistereiksi Marja-Sisko Markkanen, Pertti Pohjola sekä Harri ja Kari Alajääski ja uimakandidaateiksi Hannu Vihersalo, Vilho Koivistoinen, Marja Koponen sekä Maire ja Eva Aspelin. Promootorina toimi majuri Björn Weckman.

Toimituksen tuoilta

Jouduimmepa eräänä päivänä tavallista juhlavamman kahvipöydän ääreen paperintekijöitten seuraan. Juhlamiseen oli syytäkin, sillä insinöörit ja ylimestari hyvästelivät oloneuvokseksi siirtyvää mestari Lauri Nymania, jolla oli 53 palveluvuotta takanaan. Hänen rintapieltään koristivat yhtiömme kultainen ansiomerkki sekä Suomen Valkoisen Ruusun mitali, joten työn ritariksi lyömistä tässä ei enää tarvittu. Mutta tahdottiinpa puristaa mestari Nymanin kättä, toivottaa hänelle terveyttä ja leppoisia eläkevuosia ja ennen kaikkea kiitettiin menneistä. Todettiin, että mestari Nyman oli viimeinen niistä vanhan polven mohikaaneista, jotka olivat opettaneet keskipolven insinöörikuuntaamme heidän ottaessaan ensi askeleitaan tällä vativalalla ammattialalla. Sanoivat herrat insinöörit, että paljon tarvitaan koulunkäynnin ja kirjaviisauden lisäksi, ennen kuin vihreästä insinööristä vääntyy oikea paperimaakari. On käytävä vielä käytännön korkekoulu ja tässä koulussa saadaan kokeneilta mestareilta kullaan arvoisia neuvoja.

Kun sitten yhteisten muistojen parissa alettiin lämmitä, niin keskustelu sai niin ammattimaisen sävyn, että tuon tuostakin — maalikko kun olemme, vaikka paljon paperia käytämmekin — putosimme kärryiltä. Mutta sen voimme luki-joillemme kertoa, ettei paperintekijän ammatista näennäisestä yksitoikkoisuudesta huolimatta puutu vaihtelua ja jännitystä. Se on tuo paperikone aivan kuin oikutteleva vaimoihminen. Ei koskaan tiedä

millä päällä se sattuu seuraavassa hetkessä olemaan ja millä tavalla käyttäytymään. Silloinkos ovat hyvät neuvot ja taidot tarpeen, sillä ärräpäillä ei sitä taltuteta. Ei väkisin, vaan palveluilla ja suostuteluilla koneen mielenrauha saadaan jälleen tasapainoon. Ja ihania ovat sitten ne valoisat ajat, jolloin paperi ei katkeile, jälki on kaunista ja niin tekijät kuin ostajatkin ovat tyytyväisiä.

Mutta saattaapa epäonni muuttua suurenmoiseksi menestykseksikin. Kerran oli vaativalle asiakkaalle valmistettu oranssiin vivahtavaa painopaperia, jolle piti painettaman erään suurkaupungin puhelinluetelo. Ajo sattui yön ajaksi ja kun aamulla katseltiin tulosta, niin se oli vallan hätkähdyttävä. Siitä löydettiin 1001 vivahdetta keltaisesta oranssiin. Siinä tietysti raastettiin hiuksia, hierottiin korvallista ja päästeltiin kiellettyjä sanoja ja arveltiin että koko roska on ajettava uudestaan. Lopulta kuitenkin rauhoituttiin ja tuumittiin, että jos asiakas sen kuitenkin sattuisi hyväksymään. Niin pantiin paperi paaleihin ja hyvien matkatoivotusten saattamana lähetettiin tuohon suurkaupunkiin. Pelolla ja vavistuksella jäätiin sitten odotelemaan, millainen olisi tämän myrskyn toinen näytös. Aikanaan tilajaalta tuliakin kirje, joka luonnollisesti avattiin pahoin aavisteluin. Mutta arvatkaapa, mitä kirje sisälsi: varauksettoman kiitoksen aivan erinomaisesta paperista. Eivät olleet koskaan aikaisemmin saaneet sen veroista.

Tuon kirjeen sisältö tuntui vieläkin lämmittävän pöydässä istujien mieltä. Sattui kaiken lisäksi olemaan syksyisiä krysanteemeja pöydällä maljakossa ja niiden keltaisesta ruosteensuskeaan vivahtavat kukkalehdet elävöittivät sattuvasti tätä jälkeen päin muisteltuna hupaisaa tapausta.

Mestari Nymanin omakohtaiset muistot paperinvalmistuksesta ulotuivat luonnollisesti kauimmaksi menneisiin, aina vuosisadan alkuun saakka ja sitä aikaisemmaksikin, sillä paikkakunnan kasvattina hän oli joutunut tehtaiden tuttavuuteen ja tilapäisiin ansiotöihinkin jo aivan poikasena. Hän kertoi, että ensimmäisenä prässipoika-viikkona kone tuntui hänen mielestään pelottavalta otukselta, mutta sitten hän voitti pelkonsa ja siitä lähtien paperikoneet ovat olleet hänelle läheisiä työtovereita. Hän kävi läpi kaikki ammatit paperikoneella ja yleni vuoromestariksi. Paljon on tänä aikana ja näissä eri tehtävissä tullut nähtyä ja koettua. Erityisen lämpimästi mestari Nyman kertoo siitä teknillisestä kehityksestä, mikä tänä puolivuosisataisena ajanjaksona on tapahtunut. Jatkuvasti on tehty uudistuksia ja opittu hallitsemaan paperinvalmistuksen taito yhä paremmin. Tämän muistelemisen ilahduttaa suuresti vanhan paperimaakarin mieltä.

Tällaiset Nymanin kaltaiset kultamitalimiehet alkavat meidän päivinämme käydä yhä harvinaisemmiksi, nykyajan elämänmeno kun on toisenlainen. Töihin tullaan vasta varttuneessa iässä ja eläkkeelle taas siirrytään nuorempina. Sen tähden on sitäkin suurempi syy viivähtää näiden veteraanien parissa ja kuunnella, mitä heillä on sanottavaa. Erityisesti on syytä panna merkille, millaisin äänenpainoin he puhuvat työstään. Poikkeuksetta he puhuvat siitä suurella lämmöllä ja ammattitaidon oppiminen ja hallitseminen on muodostunut tärkeäksi päämääräksi heidän elämässään. Heidän tarinassaan onkin juuri erityisen opettavaista se, että nykyaikainen teollisuuskin voi tarjota jotakin samantapaista kuin vanhan ajan ammattilaitos, jolloin ammattitaito arvostettiin korkealle ja se tuotti miehelle kunniaa.

T u o m o

